

UKINKAS

lietuviszkas laikrasztis paskirtas reikalams ukinikų

iszeina „Tilžėje syki ant mėnesio. Metinė prekė: Maskolijo su prisiuntimu kopertose 6 rubl. su perneszimu per rubėžių arba per rankas imant nuo perkupezių 3 rubl.; Prusuos su prisiuntimu 4 mark.; Amerikoje ir kitur 5 mark.

Apgarsinimai „UKINKA“ kasztuoja už kiekvieną ketvirtai dalį eilutę smulkiu rasztu spausta 20 pfen. arba 10 kap., priimami „Ukinjko“ iszleistuveje Tilžėje (Tilsit, Ostpreussen).

Italpa: Kodel musų žmonės bėga isz tėvynės, -j-a-. — Paisziniai anglimis, Sienkiewicz. — Ar gal žemė nustot savo naszumo, Kazys Sk. — Mažas skalsinimas, Zanavykas. — Szekejimo vakars, Keleivis. — Zinios isz Lietuvos. — Du griszkeliu, Ant. isz Szeszt. — Naudingi pamokinimai. — Užtemimas saulės ir menėsio, Lietuvos Sunus. — Politika. — Turgavietės. — Apgarsinimai.

Kodel musų žmones bėga isz tėvynės?

Metuose, kuriuos baigiame, baisiai pasididino iszeivystė musų žmonių isz tėvynės į svetimus krasztus, ipacz į užmarinius. Suvienytose valstijose Sziaurinės Amerikos dabar jau rokuoja apie 100 tukstanczių lietuvių; szimetą prasidėjo iszeivystė į Braziliją, o pirma dar nedidelis, teisybė, skaitlius keliaudavo jų kasmet ir į Australiją. Surokuoti visus iszėjusius isz tėvynės musų brolius tikrai ne yra galima, bet netoli busime nuo teisybės, paduodami jų jau ant 10 dalies visų lietuvių.

Iszeivystė nesimažina ir dabar, nors vietinės valdžios, del svieta akių, neva apsunkino ją: Varszavos jeneral-gubernatorius Hurka iszdavė paliepimą, apsunkinantį kunigams iszdavinėjimą žmonėms metrikų gimimo, lyg rodos iszeiviui metrikai toki neatbutinai reikalingi ir be jų iszkelianti jau negalėtu. Ne lengvums iszgavimo metrikų daugina iszeivystę lietuvių, bet priežastys visai kitokios verczia juos keliauti isz tėvynės, kurioje gyvenims „ne maskoliams“ yra per sunkus; į iszeivystę verczia musų brolius: 1) sunkūs ir vargingas gyvenimas, ipacz lietuvių; dideli mokescziai, nelygus naudai, gaunami už darbą, ir stoka pagelbos valdžių del palengvinimo sunkaus gyvenimo; 2) tautiszkas ir tikejimiszkas prispau-

dimas lietuvių Maskolijoje, apleidimas jų prie dalinėjimo pagelbos, sutrumpinimai visokių tiesų del ne maskoliszkų gaivalų. Tegul pons Hurka pasirupina apie sumažinimą szitų priežasczių, o tąsyk iszeivystė tikrai pasimazįs, nors iszdavinėjimą metrikų visai nesunkjtu. To vienok maskolių virszinjkai visai negeidžia daryti. — Vilniaus jeneral-gubernatorius p. Kachanovas del apstabdymo iszeivystės pakvietė kunigus, idant jie prisidėtu ir stotu jam į pagelbą, prikalbinėtu žmones isz pamokslincyzių pasilikti namieje, ipacz jaunesniusius, kurių Maskolija gali reikalauti, žinoma, tiktai kaipo kareivių del apginimo rubežių laike galinczių atsitikti karės su kaimynais; senesnieje-gi tiek tiktai tereikalingi, kiek daugina mokeszczius ant nandos vieszpatystės ir kiek gal jie pripilditi kisenius maskolių virszinjkų. Kviesdams į pagelbą musų kunigus, p. Kachanovas rodos tyczia užmirszo, kad jisai pats savo paliepimais labjausiai siaurino įtekme kunigų ant žmonių Lietuvoje; kad pats daugiausiai iszpraszinėjo nuo ciecoriaus virvių, skaudžiai veržianczių sprandą lietuvių, sunkinanczių ir bjaurinanczių jums gyvenimą brangioje tėvynėje. Rodos nesupranta nabagėliai, arba ir tyczia nenori suprasti, kad daugumas tų visokių per geradėjystes ciecoriaus iszduotų apsunkinimų del lietuvių ir varo juos į svetimus krasztus geresnės laimės ir lengvesnio, teisingesnio gyvenimo jiesz

koti. Sunku žmogui apleisti tėvynę, namus, kuriuose užgimė ir augo, sunku palikti kapus tėvų, sunku apleisti žemę, aplietą prakaitu — bet kągi padarys, kad gyvėti čia yra per sunku: čia spaudžia vargai kasdieninio gyvenimo, spaudžia prispaudimas valdžių, ciecoriaus užtvirtiti įstatai ir patys to pacžio ciecoriaus tarnai.

Nieks su geru noru neapleidžia savo tėvynės — neprikalbįs žmogaus apleisti senus namus nė joki agentai - prikalbinėtojai, jai žmogui čia gerai — bet prikalbės jai agentas plaukti nors į peklą, kada namieje reikia kęsti net badą ir visokius prispaudimus ir pažeminimus nuo savo valdytojų. Lietuviai Prusose, nors nedangl ten jų yra, mažiau ir žemės teturi — bet netrunkia į užmarius; negeidauja jokių Brazilijų, Kamerunų arba Naujų Gvinejų (kur, kaip vokiszkose kolonijose, greit rastu sau vietą), bet sėdi namieje, gina savo sodybą. Kodel taip yra? Atsakims lengvas — delto, kad čia nėra tokių prispaudimų, pažeminimų, nėra neteisingų įstatų, išduotų dėl pančiojimo lietuvių. Kodelgi to nemato ponai Hurkos ir Kachanovai? Nemato gal ir neva nesupranta to tyczia; nesupranta, ar nenori suprasti ministerijos ir Maskolijos ciecorius, maloniai visada priimdamas visokius užmanymus pp. Hurkų ar Kachanovų, skriaudžiančių nemakoliszkus viešpatystės gyventojus, įpacz-gi Lietuvos. Iš tokių skriaudžiančių lietuvių užmanymų paminėti reikia užmanymą, dabar paduotą į ministerių susirinkimą dėl užtvirtinimo — įrengti maskoliszką draugystę su užduote per pagelbą valdžių, už pinigų, surinktus iš visos Maskolijos, išpirkinėti žemę Lietuvoje nuo ne maskolių ir dalinėti ją tiktai maskoliams. Žinoma, idant užmanyta draugystei palengvinti išpildymą užduotės, tas pats ciecorius, kuris jau tiek ant mus uždraudimų uždėjo, gal uždrausti ir mūsų ukinikams pirkinėti žemę. Apie užtvirtinimą minėtos draugystės nė neabejojame. Be draugystės nuo 1863 m. iki dabar beveik 1 mil. desiatių žemės mūsų tėvynės perėjo į rankas maskolių stacziatikių.

Kągi isztikro tokiam padėjime turi daryti mūsų tamsūs žmonės, nesuprantantieji nė tikro padėjimo, nė kelių, vedančių į išgelbėjimą nepažįstantieji? Gerai supranta, kad maiszto kelti negalima, nes begaliniai skaitliai sugrustų Lietuvoje kareivių greitai maisztą suvaldys — liekasi, iszmanyme tamsaus žmogaus, tiktai iszeivystė ir jieszkojims teisingesnių valdytojų. Ar isztikrogi iszeivystė vienatinis kelias dėl mūsų iszganymo? Iszeivystė tėvynę neapgis nuo maskolių — o žmones jos iszmeta į svetimus krasztus, kur gyvenimas visai kitoks, kur nė duonos iszsikepti, nė javų augti nemokės, nes ten ir javai kitoki; orasgi, prie kurio žmogus nepripratus, daugumą

pirmuose metuose į kapus nuvarys. Tai visa nauda traukimo į karsztą Brazilija.

Gelbėti tėvynės žemę netiktai pritinka mūsų broliams, bet ir pridera, o įpacz stoti prieš iszveržimą jos maskolių rankomis, o tai visiszkai galima ir nesunku, jai tik norėsime ir mokėsime. Teisybė, maskoliai gali daryti viską, idant mus nuskriausti atvirai, po apdanga ciecoriaus užtvirtitų įstatų — mums liekasi mėgždžioti juos paslaptai. Jų draugystę užtvirtina ministeriai, mūsų broliai ukinikai nereikalauja užgyrimo ministerių — bet gal susidraugnoti ir patys: įsispyrę laikyti žemę savo rankose ir neįjokiu budu neparduoti jos maskoliui, bet tiktai savo vientaučiniui.

- j - a -

Paisziniai anglimis.

Lenkiszcai paraszė H. Sienkiewicz, į lietuviszką iszvertė J—tis.
(Pabaiga.)

Karidoriai isztusztos; visur buvo tyka, tiktai Ropienės vaikas pradėjo verkszlėt. Pabudo ji lyg iszmiegų, atsistojo, paėmė vaiką ir pradėjo niuniuoti jam, tarytum jau svetimu balsu:

— Cziucziai-liuliai! a-a-a!

Paskui iszėjo isz trobesio. Lauke dangus buvo apsiaustas debesimis; toli, ant horizonto girdėt buvo griausmas. Ore buvo tvankas.

Asz n'imuosi aprasztyt, kas dėjosi duszioje Ropienės, kada ji grįžo pro pranciszkonų bažnyčią ant Avigalvių link. O! kad butu radusis panasziams stone pana Jadvyga, tai asz bucziau galėjęs parasztyt sensacijingą romaną, kuriuom bucziau apsiėmęs perkaltbėt labiausiai užsiurijusius materialistus, kad da esti pasaulyje idealnos asabos. Bet kožna panos Jadvygos įspauda butu atėjus į jos suomonę; beviltiniai dvasios puldinėjimai iszsireiszkę butu nemažiaus beviltinėse, o pertai labai dramatiszkose mislyse ir žodžiuose. Tas užkerėtas ratas, gilus ir skaudingas jausmas nesuomonės. neįstangos ir valiovavimo, tas laike vėtros blaszkymas lapo, tas tik dunksojimas neaiszkios mislies, kad nėra iszniekur gelbėjimo: nė nuo žemės, nė isz dangaus, neatbutinai įkvėpęs butu paną Jadvygą kokių-nors nemažiaus įkvėptu monologu, kurį tik privaless bucziau surasztyt, idant užpelnyt pagyrimą. O Ropienė? Ta prasta liaudis, jai kenczia ir daugiau nieko. Ropienė skaudžioje rankoje likimo iszveizdėjo taip, kaip iszrodo pauksztis piktų vaikų kantupijamas. Ejo ji sau, ginė ją vėjas, nuo kaktos varvėjo prakaitas ir tiek. Tik gusiais, kada sergantis vaikas, atvėręs burną, pradėjo szniuoksztuot taip, lyg tuojaus turėjo mirt, ji žadino jį: „Jonuk! Jonuti, mano szirduli! ir spaudė savo motiniszkas lupas prie karsztos kaktos kudikio. Praėjo jau ant galo bažnyčią pranciszkonų ir nukeliam toli laukuose, kaip netikėtai sustojo, nes prieszais pamatė atkrapinantį girtą žmogų.

Debesis slinko ant viens kito ko juodesni, o juose virė kas, lyg bangas; valandomis žaibavo, bet muzikui nė kam domiai apie tai, tik, plevėsuodįdamas skvernus sėrmėgos, perkreipęs kepurę aut szalies ir pakniobsztom eidamas, laskau:

„Dėdė dilius! dėdė dilius!

Ō diedienė da dilesnė, da dilesnė!“

Pamatęs Ropienę, sustojo, ir išskėtęs rankas, užriaumoję :

„Arti sztai rugeliai :
Eiva tē, rutele !“

Ir norėjo ją pusiau pagriebt, bet Ropienę, nusi-gandus del vaiko ir savęs, skrystelėjo į šalį ; muziks paskui, bet, kaip girtas, sukniubo. Paszoko tuojaus vė-lei, vienok jau nesivijo, tik, stvėręs akmenį, sviedė pa-skui ją, kad kaukdamas nuburzgė. Ropienę pajuto skaudėjamą galvoje ir akise pasidarė tamsu : ji suklupo. Bet ji pamislijo tik vieną žodį : „vaikas“ ir pagavo bėgt. Sustojo-gi po križium, ir, atsigręžusi, pamatė, kad muziks jau buvo už kokios pusės versto ir pakniob-sztom kleinojo ant miesto link.

Szioje valandoje pajuto dyvą szilumą ant kaklo ; pacziupinėjo ranka, o paskui, pažiūrėjus ant pir-sztų, pamatė kraują. Akise pasidarė jai tamsu ir ji apalpo.

Atsipeikėjo, pasirūmusi pecziais į križių. Isztolo artinosi kabrioletas iš Oscieszino, o jame jaunas ponas Oscieszinskas su guvernantka.

Ponas Oscieszinskas Ropienės suvis nepažinojo, bet ji ne sykį macziusi ji buvo bažnyčioje, mislyjo to-del bėgt pas kabrioletą ir praszyti del paties Dievo, kad nors kudykį paintu priesz bangą : nevat atsisto-jusi buvo, bet paeit negalėjo.

Tuom tarpu jaunas ponas privažiavo ir, pama-tęs nepažįstamą moteriszkę stovint po križium, szukte-rėjo :

— Moteriszke ! ai, moteriszke ! sėsk !

— Dieve duok jums . . .

— Bet ant žemės, ant žemės.

O ! buvo tai stėna žinomas visuose aplinkiniuose tas ponas Oscieszinskas ; jis visus pakelui taip užkabį-davo, taip-pat ir dabar paszipatavo iš Ropienės ir nu-tarszkė. Ropienę iszgirdo, kaip suklego jis ir guber-nantka ; paskui-gi ji matė, kaip juodu pradėjo bucziuotis ir kaip isznyko sykiu su kabrioletu toli tamsumoje.

Ropienė liko viena. Bet nedykai sakoma yra : „Bėda kojas taiso“. Po adynai kokiai pakilo vel, nors kojas buvo pagynę, ir kumbrino toliaus.

— Kuom-gi kaltas kudikis, ta žuvelė auksinė, Dieve Visogalis ! — kartojo ji, spausdama prie kruti-nės sergantį Jonuką.

Bet paskiau, matyt, ją suėmė karsztligė, nes pra-dėjo suopt, kaip girta.

— Bakuželė ! tuszczias lopszelis, o maniszkis su szautuvu iszėjo ant vainos.

Vėjas nuputė czepečių nuo galvos ; dailus jos plau-kai isziklaidė ant peczių ir pradėjo plavėti ant vėjo. Netikėtai suzaibavo : perkunas trenkė taip arti, kad ją apipurszkė siera ir net ji pritupė. Bet tas pats su-gražino jai nuovoką ; ji suszuko : „O žodis stojosi kunu !“ Pažiūrėjo ant dangaus, kuris buvo sukirszjtas, nemiela-szirdingas, pasiutęs, ir pradėjo drebanczių balsu giedot : „Kas į apieką Dievui atsiduosis !“ Koks tai kraupus varininis atspindėjimas atszvietė nuo debesų ant žemės. Ropienę įkrapino į girią, bet girioje buvo da tamsiaus ir baisiaus. Kaip-kada vienu sykiu suoszė, lyg persi-gandusios eglės sznabzdėtu viena kitai dideliu sznab-zdėjimu : „Kas czia bus ! O, del Dievo !“ Potam vėlei blasterėjo. Gusiais iš tankumynų koks ten balsas. Ropienę net sziausulyš ėmė. Tai, rasi, biznagoras koks juokiasi, sėdėmas ant szakos, arba okas skrieja, okda-mas, po miszką. „Kad-tik iš girios, kad-tik iš girios ! — dumojo savyj“ — o ten už girios tuo malunas ir butas maluniko Jagodzinsko“. Bėgo todėl paskutinomis, gau-dydama orą su iszdžiuvusia burna, o tuom tarpu debe-

sys truko ties paczia galva : lytus su ledais pradėjo czažėti, kaip iš lagonės. Umaras pusterėjo taip smar-kiai, kad eglės prilinko prie žemės ; girioj audrą kelė miglos, garas, vilnys litaus, kelio n'izlaibiosi, o czia medžiai linksta prie žemės ; o girgzda, o braszka ir szlamszczia : girdėt szakos trioksz-trioksz . . . tamsu.

Ropienę pajuto, kad slopsa.

— Pagelbos ! pagelbos ! — suriko silpnu balsu, bet to niekas negirdėjo. Vėsula balsą atgal įgrudo jai gerklėn ir sustabdė kvėpavimą. Tada tai suprato, jo-giai toliaus negali jau nesztis.

Nusiriszo skeptetą, nusivilko kikliką, atsijuosė pri-juostę, nusirėdė beveik iki vienu marszkinių ir įvyniojo vaiką ; paskui, pamacziusi netoli berzą kasotį, paslinko ką-ne ant visų keturių ir, paguldziusi po tankesne szaka kudikį, pati sudribo szalia jo.

— Dieve, priimk duszią mano ! prazvagzdėjo pamazi. Ir užsimerkė.

Vėtra užavo da valandą, ant galo atsimėtėjo. Bet jau buvo sutemę ; pro prasiskiepinus debesų matyt jau buvo žibanczius žvaigždės. Po beržu baltavo ant vieno daigto stuomas Ropienės.

— Szte ! — rėktelėjo kas tamsumoje

Po valandai isztolo davėsi girdėt tarszkimas ve-žimo ir szlepszėjimas arklio kojų po klaną.

Tai Irszkus, Saitų pieninjkas, grizo namo, parda-vės Asilijoje žasis.

Pamatęs Ropienę, iszlipo iš vežimo.

X. Genijaus pergalėjimas.

Saitų Irszkus paėmęs buvo Ropienę iš-po beržo ir skarandavęs į Avigalvius, bet prieszais sutiko Rope, kurisai, pamatęs, kad lyja, iszvažiavęs buvo patikt pa-czia. Pati iszgulėjo lovoje naktį ir rytojų, bet antrą dieną jau atsikėlė, nes vaikas da buvo ledekas. Atėjo kumos ir parukino jį szventjtais vainikais, o paskui sena kalvienė zadėjo liga su rėcziu rankoje ir su juoda viszta. Ir sztai vaikas pagilbo, bet vargas kas-syk buvo didesnis su Rope, kuris dabar su įbingumu gērė, ir negalima buvo su juom rast davado. Dimnas daig-tas ; kada Ropienę, atgavusi nuovoką, paklausė tuo apie kudikį, jis vietoje pasėgėt ją, pradėjo puryt : „Tu ko trankaisi po miestus, o vaiką tai gali ir kvaraba grėbt. Bu-tum gavus, kad butum prapuldzius man vaiką“. Ant tokios nedėkingystės pajautė moteriszkę didelę kartybę ir balsu nuo szirdies, kurioje buvo nepaimtinus sopulys, norėjo jam tai iszmest, bet n'istengė daugiaus pasakyt, kaip tik surikt ! „Laurynai !“ Ir pažiūrėjo ant jo asza-rotomis akimis. O žmogeli kaipi verste kas nuvertė nuo skrynios, ant kurios sėdėjęs buvo. Valandą tylėjo, bet potom pratarė jau kitokiu balsu : „Mariute, dova-nok man tuos žodžius, nes matau, jog tavę asz nuskriaud-ziau“. Isztares tai, suriko ir babaksz puolė bucziuoti jai kojas, o ji jam pritarė verksme. Jautė, kad jis nēr vertas tokios moteriszkės. Bet toje gerovėje neil-gai tetrivojo juodu. Berinastis, maudziantis lyg kokia rona, tuojaus pradėjo juos vest vel į nesutikimą. Kaip pareis, budavo, Ropė namon ar tai girtas, ar blaivus, nesako pacziai nē žodžio, bet tik sėda ant skrynios ir dyro, kaip vilkas. Taip sėdėdavo ruosztais per iszti-sas adynas, tartum akmeninis. Moteriszkę liuobėsi apie butą, trusė kaip ir pirma, bet taipogi tylėjo. Paskiaus, kada viens ar kits norėjęs butu prakalbėt, buvo tada jau koku. Gyveno lyg nertėdami viens ant kito, o bu-telį apsiautę tykumas grabo. Ir apie ką galėjo juodu sznekėtis ? žinojo juk abudu, kad vadavymo nēr iszkur laukt ir kad jų laima jau pragaiszusi yra. Po keliu dienų Ropei pradėjo smelktis kokios ten misljs į galvą,

Nuėjus buvo pas kunigą Czižiką ant pasisakymo; kunigas nedavė jam iszriszimo ir liepė ateiti ant rytojaus, bet jis ant rytojaus vietoje eit į bažnyčią, nugoglinto į karczemą. Girdėjo žmonės, kaip jis progirtis bambėjo pro save, jog jai Dievas nenori jam padėt, tai duszį jis parduosias velniui, ir pradėjo jo prasilenkt. Ant jo buto, tartum, mestas buvo prakeikimas. Žmonės plovot pradėjo, kaip samdyti ant to, ir tarė, jog vaitas su rasztinju gerai darą, nes toks padauza pritrauksias tik Dievo narsą ant Avigalvių. O ir ant Ropienės kumutės pradėjo plaukszt nebutus daigtus. Tikosi, jogiai Ropių iszdžiuvu szulins. Ropienė todėlėjo pas karczemą vandens, pakeliui-gi girdėjo, kaip vaitiszciziai kalbėjosi tarp savės: „Ana eina kareivienė!“ O kiti: „Ne kareivienė, bet velnienė!“ Moteriszkc, nepratarusi nė žodžio, kumbrino sau, bet matė, kaip tie zegnojosi. Pasisėmus asocių vandens, grįžo namon. O czia priesz karczemą stovi Szmula. Pamatęs Ropienę, isztraukė tuo isz burnos porcelėno pypkį, ką slugsojo ant barzdos, ir szukterėjo:

— Ropiene!

Ropiene sustojo ir klausia:

— Ko nori?

O jis:

— Buvai valszciaus sude?

— Buvau.

— O pas kunigą?

— Buvau.

— O dvare?

— Buvau.

— O paviete?

— Buvau.

— Ir nieko nelaimėjai?

Ropienė tik atsiduso, o Szmula vėlei:

— Niu! o tu ko paikioji: visuos Avigalviuos nėra kvailesnės. O tau ko ten reikėjo vaikszcziot?

— O kur reikėjo? — sako moteriszkc.

— Kur? — atvertė žydas — o ant ko derėjimas? ant popieros; nēr popieros, nēr ir derėjimo: perplėszt popierą ir povisam!

— Koks iszmingas! — tarė Ropienė — kad tik asz ją bucziau kur prigriebus, jau seniai bucziau sudraskius.

— Niu! ar tai tu nežinai, kad popiera pas rasztinjką? Niu! . . . asz zinau, kad tu, Ropienė, nuo jo daug gali laimėt; jis man pats sakė: tegul, sako, Ropienė pas manę ateina ir papraszo, o asz, sako, purkszt perplėszių popierą ir po visam.

Ropienė, nieko neatitarusi, stverė už asos indą ir nuėjo ant murinio namo link, o tuom tarpu jau buvo pritemę . . . . .

XI. Pabaigtas vargas.

Jau buvo pats įgudumas nakties, kada girgžterėjo duris Ropių ir Ropienė įkiutino palengva į grinyčią. Įėjusi, tirpo ir nutirpo, nes tikėjosi, jogiai Ropė, kaip visada, brentys karczemoj; tuom tarpu Ropė murksojo ant skrynios pasienyje, pasirėmęs kumszcziom ant kelių ir žiūrėjo į žemę.

Ant pryžedos blėso anglis.

— Kur buvai? — paklausė suniurusiai Ropė.

Vietoje atsakyt, ji puolė ant žemės ir, gulėdama kojose jo, su verksmu ir žliumbimu didzių pradėjo szaukt: „Laurynai! Laurynai! del tavęs tai, del tavęs! ant gedos pasidaviau. Prigavo manę, o paskui, iszpermamydamas manę, iszvijo lauk. Laurynai! pagodok nors tu manę, dobileli! Laurynai! Laurynai!

Ropė isztraukė isz užskrynio kirvj.

— Ne — tarė iszleto — jau tau atejo galas, vargdiennele! Jau tu atsisveikjk su sziuo pasauliu, nes jo daugiaus neregėsi. Jau tu, vargsze, daugiaus nesėdėsi grinyczioje, tiktai guleši ant kapinių . . . jau tu . . .

Dabar tik paziurejo ji ant jo, persigandusi.

— Ką, tu nori manę užmuszť?

O jis:

— Na, Mariute! negaiszuok dykai; persizėgnok, o paskui bus galas: nevat nepajusi, vargdiennele.

— Laurynai, ir tu isztikrųj? . . .

— Dek galvą ant skrynios . . .

— Laurynai;

— Dek galvą ant skrynios! — reke jau su putomis ant lupų.

— O, del Dievo! gelbekit! gelbe . . .

Davesi girdet smarkus smogys, paskui vaitojimas ir trinktelejimas galvos į aslą; paskui antras smogys, silpnesnis vaitojims; paskui treczias smogys, ketvirtas, penktas, szesztas. Ant aslos czirksztelejo sriove kraujo, anglis ant pryžedos užgeso. Virpulis perejo per Ropienę nuo kojų iki galvai, paskui jos lavonas suvirgejo umai ir pastiro.

Tuo potam platus raudonas, kaip kraujas, gaisras apszviete tamsą: Szventa Gobija platavojo po triobas dvaro.

Epilogas.

O dabar, skaitytojai, pasakysiu jums ką į ausį: Ropę nebutu paėmę į kariumenę. Derejimas, kuris buvo suraszytas karczemoje, nebuvo pakaktinas. Bet ar matot, žmones apie tokius nieko nenuduokia, inteligencija isz priežasties nesikiszimo taipogi nedaug, todėl . . . todėl ponas Zalzikeyvczius, kuris apie tai mažumą buvo žinojęs, paisze, kad kožname atvejį tas reikalas užsivilks, o baime įbruks moteriszkcę į jo žastis.

Ir neprisigavo tas didis žmogus.

Klausite, kas su juom stojosi? Kas su juom turėjo stotis? Ropė, uždegęs dvaro triobas, nuėjus buvo atkerszyt isz eilios ir jam: bet jogiai ant riksmo: „dega“ subudė buvo jau visas kaimas, todėl Zalzikeyvczius iszliko.

Ir sztai toliau atiteisia jis pareigas rasztinjkio Avigalviuose, bet dabar turi viltį, kad bus iszrinktu ant sudzios. Pabaigė skaityt. Barbora Ubrik ir tikisi taipogi, jogiai pana Jadyga sziomis dienomis jau spustels jam ranką po stalą.

Ar jo gorojimai iszsipildys, parodys ateitinė.

Ar gal žemė nustot savo naszumo?

Visus skaitytojus ima noras, rodosi, iszgyrsti atsakimą ant to klausymo. Nes kaipgi mes nenorėsim dasizžinoti, ar žemė nepaliaus kada iszdavinėjus vaisių, jaigu ko ne visus daigtus reikalingus užlaikymui gyvasties turime isz žemės.

Rodos broliai, iszgyrdę angszcziaus paminėtus žodžius, pirm-neg toliaus pradės skaityti, sav pamišlys: Seniaus, kaip, amžiną atilsį, pasakojo mano tėvas, žemė visai kitokius vaisius atueszdavo. O mano tėvo tėvą tai nesykį gyrdejau kalbantį: gana budavo tik žemę sujudyti, sziek tiek apdraskyti, įbert į ją grūdus, o javai iszaugdavė kaip laužas, varposgi budavosios tokios, isz kurių sziantdien tik dyvikis (stebėkis) pamatės.

Sziandien labai retai atsitinka kam rasti dvi varpas išaugusias iš vieno diego, o seniaus tai ne naujiena buvo. Seniaus po trisdesimtį varpų, išaugdavo iš vieno grudo, o mums tai tik pasaka rodos. Seniaus lankos ir pievos geriau želdavo: išvarydavo, sako, jautį į lanką, tai jo tik nugara kyszo iš žolės, o jaigu atsitikdavo kam žagrę palikti ant dirvos, tai ji žolems netrukus apaugdavo. Taip seniaus, pagal pasaką, senelių buvo, seniaus, kada mūsų seniai, proseniai gyveno . . . Jaigu sziandien tokių vaisių žemė neiszdudoda, tai turbūt žemė nustoja savo naszumo.

Taip ne viens gal sav pamislys, perskaitęs pradžioje padėtą klausymą ir juo noriaus imsis skaityti szitą straipsnėlį dėl dasižinojimo, ar isztikro žemė nustoja naszumo ir kas iš to ant galo gal iszeit, ir kokia mus per tai ateitė. Atvirai kalbant, gerai žmogus daro, kuris tyrinėja ir nori suprasti padėjimą to, kas jojo ir jo vaikų užlaiko gyvastį, gerai daro visi, kurie nor dasižinoti, kas juos ateitėj' laukia, ko jie gal tikėtis. Nes jaigu daugumas apie kokį daigtą mislyja ir jį tyrinėja, tasyk lengviau galima iszmislyt, kaip piktą atitolyt, ar kelią jam pastoti ir taip jį sulaikyt.

Sziandien tankiai galima iszgirst burelius ukinjų kalbant, jog seniaus žemė buvo naszesnė, jog sziandien ne taip viskas užauga; tokios sznekos aiskiai parodo, kad jiems tai rupi ir kad jie supranta reikalą, tą piktą sulaikyt, tai yra atitolyt nenaszumą žemės, tik nežino kaip už to imtis.

Tokiems ukinjams, kiek galėdami, ateisim į pagelbą. Apsakysim savo skaitytojams, delko žemės naszumas mažinasi, o paskui parodysim, ką reikia daryti, idant žemė dėl mus netaptu moczeką, tai yra, idant jos naszumas nenyktu.

Pirm-neg pasakysime apie susimažinimą naszumo žemės, turime paaisklyt, kas tai yra naszumas žemės? Dievas maloningas, sutverdamas svieta, tuom paciu ir žemę, davė jai galybę iszduoti iš savės augmenis iš grūdų ar sėklų į ją patekusių. Delto pirmiausiai jie turi savyje szilumą, ir drėgnumą, kurie grūdą szildo, minksztina ir verezia leisti diegus. Ne sykį beveik kiekvienas grudas ir vandenį' ir ant oro bile drėgno iszleidžia diegą, nors paskui ant nieku nueina ir pats grudas ir jo diegas, augti-gi ir vaisių iszduoti negali, nes pritrūksta jiems maisto reikalingo augimui. O žemėje grudas n'eina ant niekų, nes nė pradžios sutvėrimo svieta, suteikuo jai Sutvertojas maistą, reikalingą iszmaitinimui grūdų. Jaigu grudas reikalauja dėl savės kalkių, tai jas iszciulbia sav iš žemės, nes jų žemėje yra ar susimaisziusių su paczia žeme, arba dideliuose gabaluose (szmotuose), kuriuos gali ir žmogus matyti; jaigu grūdai reikia patasziaus, tai ir jį

atranda žemėje visokiuose pavidaluose; jaigu grudas reikalauja fosforo (fosforą matome visi gerai ant szipuliukų [zapalkų], kurių galvutės yra padarytos iš sieros ir fosforu apteptos) geležies, rugszties, anglių ir kitokios medegos, duodanczios augalams maistą, jos visos randasi žemėj'. Delto grudas patekęs į žemę ir iszleidęs diegą, ciulbia iš jos sav maistą, reikalingą augimui. Vienos sėklos szaknimis siurbia iš žemės pataszijų, kalkes, anglis, fosforą, o truputį tik sieros, magnelijos ir t. t., kitos-gi prieszingai daugiau kitokios medegos. Bet vienos ir kitos turi reikalingą maistą žemėje visokiuose pavidaluose regimuose ir neregimuose. Žmogus jų, rodos ir nemato ir mislyja, buk ten tik gryna žemė, ir daugiau nieko ner, bet sėkla sujieszko sav ir fosforą, ir kalkes ir geležį, siurbia juos ir maitinasi. Tokiu būdu medegos tos, prisilaikanczios žemėje visokiuose pavidaluose, yra maistu augmenų, arba naszumu paczios žemės. Jaigu žemėje nebutu tų medegų: fosforo, kalkių, angliarugszties ir t. t., tai joje nebutu nė naszumo ir nieks ant jos neaugtu.

Matome iš to, kad V. Dievas, sutverdamas žemę, davė jai galybę iszduoti iš savės augmenis ir juos maityti; iš tų-gi augmenų žmonės ir gyvuliai tur sav maistą. Pertai žmonės ir gyvulius maitina žemę, ar tikriaus kalbant, tos medegos, prisilaikanczios žemėje.

Dabar iszpuola paklausti, ar žemei niekad nepritruks tų medegų, kuriomis maitinasi augmenys? Jaigu gaspadinė semia ir semia miltus iš skrynios, ar gaspadorius grūdus iš aruodo, tai vieni ir kiti mažinasi, o ant galo pagalios visai iszsibaigia. Taip-gi lygiai dedasi ir su žeme: jaigu augmenys nuolatos ciulbia iš jos maistą, tai ant galo pagalios gal jo netekt.

Taip atsitiko su žeme daugelyje szalių svieta, paveizdan: už kelių szimtų metų priesz atėjimą Kristaus, kada žydai turėjo savo karalystę Palestinoje ir karalių Jeruzolimoj', tasyk arti Palestinos buvo dvi karalysti Assyrija ir Babilionija. Žemė tose dviejose karalystėse taip buvo naszi, jog ukinjkai 4 sykius sėdavo ant metu ir pjaudavo, ir viens grudas atneszdavo tris szimtus grūdų.

O sziandien? Sziandien Assyrijoje ir Babilionijoje žemė visai menkai verta, nes ją neiszmintingi ukinjkai nuliežė, ji nustojo savo naszumo, tai yra iszsibaigė iš jos medegos, reikalingos augmenims.

Taip-pat atsiliko su szalia, vadinama Mazają Azija, esanczią po valdžia Turkų. Seniaus toje szalyje buvo 500 turtingų, puikių ir didelių miestų, nes czion žemė iszduodavo didelius vaisius. Gyventojai to kraszto važiodavo savo javus pardavinėt į tolimas szalis; o sziandien vos

tik javų to kraszto isztenka iszsimaityti szaiptaip gyventojams jos, nors skaitlius jų labai susimažino.

Prisižiūrėkime ir kitoms szalims. Į pietus nuo Valakų žemės yra dikta sala „Sicilija“. Seniaus taip tenai užderėdavo javai, jog ją nedovanai vadino aruodu visos Italijos. Nes visi Valakai maitinosi javais Sicilijos. O sziaudien žemė tos Salos labai pablogo, sziaudien jos gyventojai gerai tur iszdirbt savo laukus, idant jie nors vidutinį vaisių atnesztu.

Portugalija, kaiminka Hiszpanijos, kitasyk buvo labai naszi szalis. Gyventojai jos sumislyję gerai pasinaudoti isz naszumo savo žemės, apsiėmė visai Anglijai pristatyt vyną. Per 150 metų portugalijonai be paliovos liežė savo laukus, augdami vyną. O sziaudien, nežiurint ant gero iszdirbimo žemės Portugalijoje, vos tik ketvirtą dalį atnesza to vyno, kurį atneszdavo szimtą metų atgal. Portugalija kitasyk, dėka naszumui savo žemės, taip turtinga, sziaudien skaitosi tarp neturtingiausių szalių. Sziaudien vietomis ten žmonės badu mirszta.

Nekalbam apie visas szalis, kur seniaus žemė labai buvo naszi, o kur sziaudien visai niekam neverta; užtėmyjame tik, kad tokių szalių pusėtinai galėtumem priskaityti. Delko tuose krasztuose naszumas žemės isznyko? Delto, kad jos senesniejai gyventojai neiszmintingai rėdė ukę. Pakoleik žemė vaisius gerus atneszdavo, toleik jiems nė ant mislies neužėjo, kad žemės naszumas gal isznykt. Kaip įmanydami liežė ją, sėdami kas-kart naujus augmenis ir gabėdami javus užrubežin. Vogė naszumą savo žemės, visai nesirupdami įdėt į ją kanors per gerą iszdirbimą, ar užmezimą; nēr ką stebėtis, jaigu tokiu budu nuliežta žemė sziaudien taip menkus javus ir taip mažą žolia išduoda. Tėvai liežė žemę, o vaikai badu mirszta.

Augszcziaus matėme, jog augmenys traukia į savę isz žemės visokias medegas, tenai ėsančias, kuriomis ir maitinasi. Pertai kiekvienas suvalymas javų ar žolės, kiekviena rugpjūtė atima nuo žemės dikta dalį medegų, maitinanczių augalus, o reikia neužmirszt, kad atima ant visados jaigu suvalyti javai, szienas, sziaudai, o net bulvės ir kriuczkai nesugrįsz (nors kitokiam pavidale) į tą dirvą. Drauge su kiekviena dalia suvalytų augalų, žemė (dirva) nustoja dalies medegų, maitinanczių augmenis. Delto, jaigu per ilgą laiką drauge su augalais insime isz žemės tas medegas, tai ant galo pagalios naszumas jos tur isznykti, tur tas pats atsitikti su mus žeme, kas atsitiko Babilionijoje, Mažoje Azijoje, Sicilijoje ir t. t.

O ką reikia daryti, idant žemė nenustotu augszcziaus minėtų medegų, arba savo naszumo? Nes, jaigu žmogus tur lauką apdirbt, užsėt, tai

tur ir javus valyt ir parduot, kitaip negalėtu gyvėti. Vienintėle tik pagelba, idant žemė nenustotu kiekviename mete savo naszumo, gražiti jai, ką isz jos paėmėme. Isztraukiam isz žemės pavidale augmenų kalkias, geležį, sierą, fosforą ir t. t., bet pagražinam juos jai pavidale gero mėszo ir gero iszdirbimo. Sziaudien mokslas ir datyrimas aiszkiai parodo žmonėms, jog, suvalydami rugius, kviečius ir kitus javus, ir apardami tik rugienas, praslinkus keliems metams taip nuliežia žemę, kad ant jos augs, teisybė javai szioki-toki, bet pustuszti. Delko taip yra, lengva parodyt. Gruduose imame isz dirvos riebiausias daleles žemės, o sziauduose gražiname jai kudžiausias. Tokiu budu naszumas žemės tur mažėtis. Bet padėkime, jog neaparsime grynų sziaudų, tik szersim pirma juos gyvuliams ir taip sumėtus ir paverstus į mėszlą, vėsizim ant lauko. Bet ir tasyk beveik atsitiks su žemė tas-pat, kas atsitinka apariant grynus sziaudus. Jaigu gyvuliams duosime tik vienus sziaudus, tegul ir szieną, tai vis tik mėsze bus tos dalelės, kurios pirma buvo sziene, sziauduose, ir per tai beveik vis tiek, ar tokį mėszlą ar grynus sziaudus aparsim. Mėszlas toks kudias ir dirvai maž ką priduoja. Žemė taip negavus gero mėszo, neatsima medegų, kurias iszsiurbė augalai, o kurios įpatingai į grūdus suvėjo.

[Pabaiga bus.]

Kazys Sk.

Mažas skalsinimas.

— Oi! sunkus, sunkus dabar laikas, Joneli! Mokeszcziai be galo dideli, szejmyna brangi, — tik pamislyk: szimet asz pusberniui suderėjau 15 rublių pinigais, kartį rugių ir bulvių kartį sodyti, o ką jis man uždirba? neverta but beveik jo nė už pilvą laikyti . . . Viskas atpigo! — andai ir asz pats pardavian 10 varszavinių karezių rugių po tris rublius, kas tai matė?! O ir tai dar turėjau žydui beveik siulyte įsiulyti. Vargas tik daugiau nieko!

Taip dejavo ukinikas Motiejus savo kaimynui Jonui. Ir tai pasakęs ėmė krapsztyti pypkį.

— Tiesa, atsakė Jonas, ak bėda jau dabar — nēr ką sakyti, bet tankiai dar ir mes patys padidiname savo vargus, mētydami ant visokių niekų pinigus. Ot ir tas tavo pypkis kam reikalingas? Pinigus tik ant vėjo leidi ir daugiau nieko.

— Bet-gi, — Joneli — tarė Motiejus — ar jau tu nori, kad žmogus jokio smagumo neturētu? Pareini žmogus isz lauko nuo darbo nuvargęs, nuilsęs, užsirukai pypkutį, tai tuoj' visam smagiau pasidaro, ir vakarienė gardesnė, ir miegas saldėsnis. O ką man rukymas kasztuoja: daugių-daugiausiai ant dienos kad 2 kapeiki; del tiek asz nepavargsiu, nė nepralobsiu.

— Pypkis, kalbėjo Jonas, yra gardžiu ir nsmaginancziu daigtu tik tam, kuris prie jo papratęs. Ir asz pats rukiau, kaip buvau dar jaunusnis, ir tiesa, kad kaip kada atsitikdavo, einant į lauką, užmirsztį namieje pypkį, tai, budavo, rodos ir darbas sunkus, ir valgis negardus, lauki budavo iszsižiojęs vakaro. Bet kaip syki per spaviednę, brolyti, pasisakiau, kad su pypkiu vos neuždegiau skunios, labai iszbarė manę kunigas, „rukydams, sako, sveikatos neteksi, o po smert, taip kaip dabar ryji pypkio dumus, — pragaro rysy.“ Nuo to mecziau pypkį į peczių ir užsižadejau daugiau niekad nerukyti. Isz pradžių, tiesa, per kelias dienas driekėsi mą, kaip versziui, seilė. Įpacz kada kitą matydavau rukant; bet pamažėli užmirszaui apie tą nieką, ir dabar pypkio dumas mą isz tolo smirda ir kosėti verczia. Del nusi-maginimo, įpacz žiemos laike, vietoj rukymo pypkio, pasiskaitau kokią gražią kniģelę, o ji mą ne tik nenaikina turtų ir sveikatos, bet dar turiu isz to nauda, nės ten randu gražių pamokinimų. — Sakai, „ką mą rukymas kasztuoja, — ant dienos po 2 kapeiki.“ Tiesa, 2 kapeikos, tai butu nedaug, bet paroknokime, kiek tai atsieis ant metu: Nedėlia tur 7 dienas, o ant dienos po 2 kapeiki, tai bus 14 kapeikų; metai-gi turi 52 nedėlias, o ant nedėlios po 14 kapeikų, tai bus 7 rubliai ir 28 kapeikos. Tai matai, jau piemeninę algą galėtumei atlikti! O prie to dar pridėk stiklelius arielkos, kuriuos kiek tik sykių nueini į miestą turi paprotį iszgerti.

— Na tik asz girtuokliumi nėsmi, atsakė Motiejus, ir kas žin' kiek neprageriu? Tik supažįstamais suėjęs ką kokią kvatierkutę iszsimeti, tai jau namų nepragersi; o prie arielkos, tuoj' ir szneka atsiranda, ir rodą kokioj' bėdoj' greicziau gali gauti.

— Taip — tarė Jonas — asz tavęs girtuokliumi nevadinu, vienok butu geriau, kad arielkos visai negertumei.

Ant sykio, tiesa, daug nepragersi; bet kiek kartų buvi mieste, gerdamas arielką, mažiausiai nors 10 kapeikų, turi palikti ant tos smarvės. Tai-gi, surokavus viską, ką paliėki per metus, rasi butu apie kokią 20 rublių. Suma pusėtina! jau ir czyžę galėtumei su ja atlikti, nės turbut nedaugiau kaip 20 rublių moki ant metu.

Sakai: „Prie stiklelio atsiranda szneka,“ bet tuszczia, jokios isz jos naudos nės. Ar-gi galima, idant galva, arielka užpilta, iszmislytų ką naudingą, arba duotu, kaip tu sakai, gerą rodą? Tokių rodinįkų, kurie už stiklelį rodija, saugokis, nės jie, nieko patys neiszmanydami, nusiduoda daug žinancziais ir valkiojasi per karczemas, jieszkodami žmonių, kuriuos galėtu priganti. Tav už stiklelį rodija taip, o prieszui tavo, su

kuriuomi turi prova, kitaip! . . . Tai-gi Motiejėli, ar mes patys nedidiname savo vargų?

Ar paklausė Motiejus rodos iszmingingo Jono? asz nežinau. Vienok, kad žmonės elgtusi pagal rodą to ukinįko, isztikro buti daug mažiaus vargų ant svieto.

Zanavykas.

Sznekejimo vakaras.

Vėsus rudens vakaras. Medžių lapai, nuo vėjo kratomi ir rinkiuodami ant oro, krinta ant žemės, ir vel pasikėlę ir kiek syk apsisukę į rinkių rinkius, prigula prie žemės. Balsvas mėnuo, slinkdamas per tankius debesius, menkai apszvieczia apilinkį: tiktai ką gal iszskirti vienų namų paszalius nuo kitų. Arti miszkelio regisi nedidis sodžius N**, kame kur-nekur grįcziose, matosi, žiburyš tvaska, bet vienoje grįczioje, tarti, ugnies szviesa kiek per langą pasirodo ir vėliai užtemsta. Trioboje daug yra susirinkusiųjų sodžiaus gyventojų: vieni sėdi už skuomės ant suolų, kiti ant kedžių, kiti ant muro aplink kakalį, o du vyrai sėdi ant zoslano, isz kurių dviejų vienas žibina žiburį, o antrasis balsei skaito lietuviszką laikrasztį. Tyla vieszpatauja visoje trioboje: kiekvienas atidžiai klausos apie visokias žinias, isz Lietuvos ir isz svetur paduotas.

— Jonai! paliauk skaityti — prakalbo sėnis Žalėnas, arti durų sėdintis — kasžin kas priemenioj' duris klabina, kad kartais neįsigrustu urėdnikas ar pristavas . . .

Jonas, beregiant, užglemžė laikrasztį ir pradėjo apsakinėti apie ukės darbus: kokie szimet javai užango, koki buvo rasmė, kaip szienpjūtį perleido etc. Taip jiems besznekant, įeina pirkezion, gelumbės rubais apsirėdęs, vidutinio augumo žmogus. Kaip jis viduje pasirodė, tuojaus visi vienu balsu suszuko: musų Stanslė, musų Stanslė. Kožnas jį sveikįdamas klausinėja: ar sveikas? Kaip-gi dabar gyveni? Kas girdisi platesniame sviete gyvenant? etc.

Ant pagalės galo Stanslė, su visais broliszkai pasisveikinęs, prisėdo prie skuomės galo ir, užsidegęs savo tėvo pipkę, su alkunėmis užsikvempė ant skuomės.

— Nugi, susimildams, papasakok mums, kas girdėti po Lietuvą, nes, Vilniuje gyvenant, gali ne su vienu isz visų Lietuvos kampų susitikti su lietuviu ir broliszkai pakalbėti — atsiliepė Prancė Steiblis, atitraukdamas savo nugarą nuo szilto kakalio.

— Matai, tamsta — atsakė Stanslė — pasakysiu gan, bet tiktai nežinau, kaip pradėti ir apie ką kalbėti, nes labai daug ko turiu pasakoti sziaame laike, kada Lietuva yra baisiausiai persekiojama.

— Kaip jau seniai užsigyvenai Vilniuje, tai gal kiek žinai, ar daug tenai yra žmonių lietuviszkai dar sznekanczių? — paklausė Prancė.

— Tamstoms aiszkiai negaliu pasakyti, koks yra jų skaitlius, bet tiek tik pasakau, jog jų yra daug. Žinoma, kur lietuviai pasipažįsta, susėina arba draugė gyvena, kalba vis lietuviszkai, o szitie, kurie tarnauja prie ponų ar kitur, tai nors iszmoksta lenkiszka ar maskoliszka, bet vis-gi saviszkai poterius kalba, lietuviszkas knygą skaito ir nusidėjimus troksza lietuviszkai iszpažįti. Visusunkiausias yra vargas mums tai, jog niekados ir niekur bažnyčioje negirdime tikėjimo dalykuose pamokslų saviszkoje kalboje, o per tai daug mūsų brolių pasidaro dideliais paleistuviais ir paleistuvėmis, nes mums, menkai mokant lenkiszka, labai yra sunku suprasti lenkiszkus pamokslus, o dar sakomus vien del ponų.

— Ar truputį tik nemeluoji — atsiszaukė Staniulienė — asz buvau Vilniuje, jau gal bus deszimts metų atgal, ir prisiėjo man buti szventoje dienoje ant sumos Bernadinų bažnyčioje ir tenai asz girdejau lietuviszkai sakant pamokslą.

— Tiesą sakai, taip buvo, ir asz pats girdejau, bet tiktai tada, kada žmonės susirenka ant Sekminių apvaikszezioti kalvarijas. Kaip teko man girdėti nuo kitų, buk ir Kalvarijos bažnyčioje pirm kelių metų sakydavo ant Sekminių vieną lietuviszką pamokslą. Bet to mums negana, o kaip dabar, tai ir to nebėra: jau kad tamsta dabar kada busi ant Sekminių ar Bernadinų, ar Kalvarijos bažnyčioje, tai nebeiszgirsi lietuviszko pamokslo.

— Man ding, kad jus visi lietuviai, gyvenanti Vilniuje, paduotumėte praszimą augsztesnei dvasiszka vyresnybei, tai užvestu nors vienoje bažnyčioje lietuviszkus pamokslus kada-nekada — atsiszaukė isz kerezios, ant kedės sedintis Gabrys Naruszis.

— Apie tai nėra ko ir pradėti daryt, nes jai yra daug lietuviszkų parapijų, kur sėdi kunigai nevien nemokanti lietuviszkai nei žodžio, bet dar ir baisiai persekiojanti mūsų kalbą ir žmones. Man-gi nesyk teko girdėti, kad dvasiszka vyresnybė, lyg tyczia, nusiunczia į lietuviszkas parakvijas kunigus, lietuviszkai nesuprantanczius, o kunigus lietuvius į gudiszkas parakvijas nustumia. Jaigu žmonės nuo viresnybės papraszo, kad nuo jų atimtu kunigą gudą, o duotu aniems lietuvių, tai tampa nežmoniszka iszbarti. Kur dar yra kunigas gudas geras, pildas kunigystės paszaukimą, tai pats lietuviszkai iszmoksta. Tiktai jaigu raudasi parakvija, turinti gudą kunigą, kuri be paliovos kreipiasi prie vyresnybės su savo tankiais praszymais, kad duotu kunigą lietuvių, nenusigąsdami nei barimų, nei iszstumimų pro duris, tai vyresnybė, nusikratydama juos nuo sa-

vęs, iszkelia kunigą gudą ir duoda lietuvių, betokių lietuviszkų parakvių, kur taip darytu, yra labai mažai Vilniaus vyskupystėje. Tai kaipgi galima norėti lietuviszkų pamokslų pacziamė Vilnių?

— Tai niekis — prakalbo Stanczius — man regiasi, kad jus tame dalyke paduotumėte praszimą gub. Kachanovui, tai ir turėtumėte saunien lietuviszkus pamokslus, bet ir savo bažnyčia. Juk maskolius Lietuvoje lenkiszka kalbą persekioja ir lenkiszka sznekėti užgina, o lietuviszkai dar nors truputį kalbėti daleidžia.

— Mat, mielas broli, — atsakė Stanslė — ant pirmos pažiūros mums taip rodosi, kad maskolius Lietuvoje tiktai lenkiszka kalbą persekioja, o lietuviszką ne. Bet jai mes gerai persversime tą dalyką, tai aiszkiai paregėsime, jog maskolius su tokio savo pasielgimu lietuviszką kalbą delto ir naikina, o lenkiszka neiszpasakytai platina po visą Lietuvą. Juk mums lietuviams yra uždrausta spaudėti lietuviszkas knygas ir laikraszezius ir, norint-nenorint turime pirkti maldų knygas lenkiszkas, o geidžiant turėti laikrasztį, iszsiraszome lenkiszka; isz tos priezasties veikiai mūsų kalba siaurinas, o lenkiszka putuodama ir garuodama platinas nevien Lietuvoje, bet ir Žemaičiuose. Jaigu gauname knygas ir laikraszezius isz sveturdel pasiskaitymo, tai vis-gi yra niekis, prilyginus, ką lenkiszka skaito mūsų broliai, kurie, taip darrant, patys nenumanydami, umai pavirsta į lenkus.

Dar kelats vyrų stengėsi nuo Stanslės gauti savo užklausymų iszriszimą, bet isz kartinės kamaros namų ukinikas su maloniu balsu atsiszaukė: broliai lietuviai, gana mums szį vakarą besznekti, nes jau vėlu, o ryt nebe szventė.

Ir pamaži vienas paskui kitą iszsiskirstė visi į savo namus su labai nelinksma szirdžia, perdumodami, jog mūsų kalba Lietuvoje yra taipbaisiai persekiojama, o lenkiszka nevien nuo Maskoliaus platinama, bet dar varu užkraunama ant lietuvių sprando.

Keleivis.

Žinios isz Lietuvos.

Isz Prienų parapijos (Suv. rėd.). Prienai ir „Prienų vagys“ kitados buvo garsingi! Visoje Lietuvoje, ar didis ar mažas, kiekviens girdejo apie Prienų vagis, o daugumas prastų žmonių isz tolymesniųjų parapijų da ir dabar mislyja, kad apie Prienus tik vieni vagys ir žmogžudžiai gyvena. Nors jau seniai vagys tapė isznaikėti ir patys paprieniokai apie juos jau beveik užmirso, vienok dabartinis padėjimas Prienų parapijos yra labai apverktinas. Pirmiausiai puola į akis netai neapykanta lietuviszkos kalbos, bet tik kvailumas žmonių. Daugumas motinų pradeda mokėti savo vaikus ne ant lietuviszkų, tik ant lenkisz-

Elementorių, nors pacijos ne daugiaus supranta lenkiszkos kalbos už savo mokytinius. Ne sykį teko man girdėti kalbant, kad geriau pradėti vaikus mokyti lenkiszka, nes paskui paskaito ir lenkiszka ir lietuviszka. Teisybė, paskui paskaito ant lenkiszkių knygų, bet ir tikram lenkui sunku butu suprasti tokį skaitymą. Užtai-gi, tur but, nė vienoj bažnyčioj per visą Lietuvą negali pamatyti tiek besimeldžiančių ant lenkiszkių maldaknygių, kaip Priennose, nors patys nežino, ko taip meldamiesi praszo nuo Dievo. Lietuviszkos knygos, o labjausiai svietiszkos italpos, da labai mažai paplatitos pas paprienokus. Apart „Szaltinio“ ir „Aukso Altoriaus“, retai kur pas gaspadorių galima užtikti kitą kokią knygėlę, o jaigu ir yra kokia, tai guli kur užmesta į užkampį bambadierams ir musėms ant maisto. O ką apie lietuviszkus laikraszczius, tai žmonės ezia nė klausyt nenori: „gazietos tai ne del muziko — ne viens pasako — tai ponų darbas“, ir kas-žin, ar visoje Prienų parapijoj yra koki 2—3 gaspadoriai, kurie iszsiraszo „Ukinįką“, arba ir tiek nēr. Iszaiszkinus naudą skaitymo „Ukinįką“ ir knygelių, kurios mokina, kaip reikia gaspadoranti, ką reikia daryti, idant pageriti savo buvį, idant isz savo darbų apturėti didesnę naudą, tankiausiai galima iszgirsti sziokią atsakymą: „Mus tėvai taip darė, o gyveno, tai ir mes taip pragyvesime savo amžį.“ Labjausiai-gi ezia žmonės szalinasi nuo knygelių svietiszkos italpos. Ne sykį tėvas arba motina, iszgirdę savo sunų skaitant tokią knygėlę, tuojaus bara, sakydami: „Kad ezia but apie Dievą, tai kas kita, o dabar kokios ten „balabai-kos“, nors knygėlė ir labai butu ukeje nandinga.

Apart to, nekuriose vietose Prienų parapijos, labai prasiplatinus girtuoklystė. Ant veselijų arba bankietų gaspadoriai ir gaspadinės girdo vienas kitą, kaip galėdami. Mat ezia tokia m a d a, kad, jaigu ne girtas pareis namon isz svečių, rugoja, iszkeikia ir da apszneka tą gaspadorių, kuris jam nepripylė pilnos koserės degtinės. Asz pats sykį girdėjau, kaip viena moteriszkę gyrėsi savo kaiminkai: „Tai kumute — sakė — kad tu butum maczius, kaip per veseliją priėmė manę Žiobienė: taip manę nugirdė, kad asz net apsiavėmian ir tris dienas sirgan; užtai-gi paskui per kelias dienas prasziau Pono Dievo, idant jai duotu sveikatą.“

Taip-gi stebėtinai daigtas, kad apie Prienus gaspadoriai, nors ir turtingi, nenori leisti savo sunų į augsztesnį mokslą, t. y., ne tik į universitetą, bet ir į kunigus ne labai leidžia. „Kam ezia — sako — tokią bėdą užsiimti: kas-žin ar bus kas ar ne; gal taps kokių szunponių-lupikų, tai ant niekų nueis visas kasztas.“ Ir teisybė, tur but niekur taip neužkenczia studentų, kaip Prienų parapijoj. Kelissyk teko man girdėti, kaip viena

studentą susiedai ir giminės beveik į akis iszvadino busiancziu sukeziū, lupiku, apgaviku, szunponiu, o delto, kad į kunigus nėjo. Tokių ezia yia nepraustaburnių! Ak, teisybę sakant, ne tik ezia apie Prienus, bet ir visoj Lietuvoj to žmonės nesupranta, kad ne kiekviens žmogus gali buti kunigu ir, kad ne tik kunigas, bet ir svietiszka asaba gali buti gera ir teisinga.

Ant galo savo rasztelio papasakosiu, kaip pereitą rudenį tapo aprinktas Klebiszchio gminoje vaitas, ponas B. Jis jau nuo kelių metų vaitavo Klebiszkyje ir labai gerai gyveno su sekretorium. Žinia, abudu kaip norėjo, taip žmones suko. Pereitą vasarą visos gminos gaspadoriai susitarė jokiū budu ne palikti to paties vaito ir sekretoriaus, nes abudu iki gyvam kaului visiems daėdė. Ponas B., apie tai dažinojės, visai gminai apgarsino, kad, jaigu rinks kas ant vaito Szalną (kuris buvo pirmu kandidatū), tai užmokės 5 rub. sztriuopos. Apart to p. B. neužmirszo Senapi-lėje įkishti kokią pusę szimtinės naczelnikui.

Atėjo diena rinkimo vaito; atvažiavo naczelnikas; visi beveik gminos gaspadoriai susirinko į kanceliariją. Naczelnikas užklausė, ar tą patį palieka vaitu, ar ne. Keli balsai pasznabždoms atsiliėpė, kad kito nori. „Ką jus ten norit, bet asz nenoriu,“ suriko maskoliszkai naczelnikas. Iszgirdę tai, visi rankas nuleido. Iszsižioję isz baimės dėptelėjo vienas ant kito akimis, bet nė vieno neatsirado, kuris butu priesztaravęs naczelnikui.

P. B. vėl vaitu pasiliko.

Juozas Ukaitis.

Du Griszkeliu.

Talandžių kaime gyveno gana turtingas ir dievobaimingas ukinjkas Antanas Griszkelis. Du jo sunus, Petras ir Juozas, mirus tėvui, pasidalino tėviszkę ir pradėjo kožnas sau gyvėt. Petras buvo dievobaimingū, darbsztum ir prisilaikė blaivystės. Jieva, jo pati, visame panaszi buvo vyru; delto-gi Petrų namuose ne buvo nė vaidų, nė barnių, o vieszpatavo nieku ne pažeistas sutikimas. Szeimyna guodojo ir mylėjo savo gaspadorius, nes, nors sziė reikalavo, idant szejmynikszeziai dirbtu isz tikros szirdies, niekad ir nieku ne nuskriaudė jų, meiliai su jais apsieidavo ir rupinosi suteikt jiems gerą pamokinimą. Pirmu ryto darbu pas Petrus buvo maldos rytmetinės, o paskutiniu vakaro — vakarinės maldos, kurias gaspadorius kalbėjo drauge su szejmyna. Darban, įpacz lauko Petrasėjo sykiu su szejmyna. Taigi, jai ir labai nuilšę pareidavo vakare isz darbo, vienok szejmyna niekad ne drįso skųstis ant sunkaus darbo, nes matė, jog pats gaspadorius nelengviau už ją dirbo. Nedėliomis ir kitomis szventomis dienomis Petras, suvadinės szejmyną ir vaikuczius, at-

giedodavo priesz pusryčius ražanczių ir valandas (adinas, gadzinkas). Po pusryčių, jai ne budavo jokios kliuties, liepdavo parengt vežimą važiuot bažnyzion. Keliu pamokėdavo szejmyną, kaip reikia apsieit Dievo namuose. Parvažiavęs namon isz bažnyzios ir papietujęs, Petras imdavo kokią nors lietuviszką knigėlę ir paskaitydavo isz jos namiszkiams, paaiszkėdams, kas buvo ne labai gerai suprantama. Žodžiu sakant Petras Griszkelis buvo paveikslu iszmingingo ir doringo Lietuvos ukiniko. Nors jis turėjo į 60 margų lauko ir buvo vaitu, vienok suvis dėlei to nesipuka-vojo, kaip tai daro daugumas Lietuvos ukinikų, kurie, sziek-tiek prasigyvenę arbasasilikę vaitu arba launiku, pradeda nesziot ir kalbēt „po pancku“. Neiszmanėliai laiko tai sau už „unarą“, jog jie savo prigimtą lietuviszką kalbą, kurią daugumas mokytų vyrų pripažįsta už gražiausią, permaino ant kokio ten zaunyjimo lenkiszko arba maskoliszko (sakau zaunyjimo, nes tokie tankiausiai maž ką moka tas „panckas“ kalbas ir, gali sakyti, zaunyja tik, o ne szneka tomis poniszkomis kalbomis); paneszioję „po pancku“, pazaunyję „po pancku“, pagėravę „po pancku“, nustoja ant galo ukės (gaspadorystės) ir pasilieka žydberniu arba koku ten „jenerolu“ ant piemenų.

Vieszpats Dievas gausiai apdovanojo Petrą už jo gerą pasielgimą. „Tai da einasi Petrams“, sakydavo su pavyda kaimynai: „ir gėryba (javai) jų geriausiai dera ir gyvuliai jų gražiausi, gal jiems pikta dvasia padeda; sze ir mes rodos ne mažiaus už jį dirbam, o vis-gi mums taip nesi-seka.“ Ne žinojo vargszai, kas padeda Petrui, nežinojo jog Dievas jam užmoka tuomi už jo gerus darbus, už jo mielaszirdystę del pavargėlių, naszlių; nežinojo, jog Petras, nors ir ne daugiaus už juos dirbo, vienok dirbo iszmingai, jog knigėlėse atrasdavo gerus pamokinimus kaip reikia vest ukę, delto-gi ir didesnę naudą turėjo isz savo darbo.

Juozas, brolis Petro, isz pradžių taipogi buvo paveizda gero ukiniko. Pati jo Marė buvo lėta, darbszi ir paklusna vyruui moteriszke. Meilė ir sutikimas vieszpatavo namuose Juozų, bet vienas, rodos, visai menko svarbumo atsiti-kimas viską permainė: Juozas pasiliko launiku (loviniku). Belaunikaudams pamėgo gėraut ir taip ant galo pasileido, jog isztisą dienele praleisdavo karczemoje, o, parėjęs namon, iszvaikydamo visus. Laike tokių „szturmų“ daugiausiai nukėsdavo Marė, kuri meiliais žodeliais mėgėdavo suminksztīt szirdį narsaus „užkariautojo“. Szejmynai toks pasielgimas gaspadoriaus labai patiko, nes ji, budama be jokios drausmės ir prižiurėjimo, darė ką norėjo: ne vienas puskartukas javo per rankas bernų teko Iekui už „papierosus“ arba degtinę. Taigi ne dyvai, jog ukė Juozo Griszkelio mato-

mai nyko. Pats Juozas, iszsiblaivęs, matė savo padėjimą, vienok vietoje imtis už darbo ir pri-žiurēt geriaus szejmyną, murmėjo priesz Dievą, buk jį persekioja ir užsiunczia ant jo nelaimės. „Mes lygiai su broliu pasidalinom tėvo turtus, sakydavo Juozas, man da teko ir laukas geresnis, o sztai asz tankiai ne tenku paszaro ir kaipkada ką tik galiu iszmokēt mokesezius ir atiduot szejmynai algą, kada-gi Petras turi visko per virsz' . . . matyt jau mano tokia dalis,“ ir eidavo nabagas į karczemą, idant ten su degtine nuvaryt neramias mislis. Taip elgdamasis, Juozas visai sunaikino ukę ir jau, gal, but tuojaus turėjęs eit su grepszeis, kad ne vienas atsitikimas. Vieną žiemos naktį Juozas vėlai parvažėvęs isz jomarko, vietoje namų rado tik degėsius. Bernai, mat, szerdami arklus, užkrėtė isz pypkio kluone ugnį. Nuo kluono užsiēmė ir kitos triobos. Negalima apraszytie nusiminimą Juozo: nabagas, vaikszezio-damas apie degėsius, laužė rankas, poteriavo, verkė, keikė pats savę, namiszkius ir susiedus, rugojo ant Dievo, žodžiu sakant, isz galvos ejo. Petras, prisiartinęs prie brolio ir paėmęs jį už rankos, tarė: „Juozai! susiramik, nustok keikės ir rugojęs ant Dievo ir žmonių, nes tai nieko ne padės, tik da gali pats prasikeikti. Pasakyk, kas kaltaš, jog tavo namai sudegė? ar susiedai, ar Dievas, ar tu? Juk nieko ne sakiai bernams kada jie, rukėdami pypkius, eidavo szert arklių arba gult į tvartą. Prisipažik, jog pats esi kal-tas, ir aukank (apieravok) savo nelaimę Dievui, idant atleistu tau tavo nusidėjimus.“

„Aukauk nelaimę Dievui! lengva tau tai isztart,“ atsakė Juozas: „oi, kuomi jau asz ezion taip nusidėjau?!“

„Juozai, Juozai! susilaiky, ne piktažodžiauk,“ suriko Petras: „ar da tu ne nusidėjai? Oi! bro-lau nusidėjai ir sunkiai nusidėjai: užrustinai Dievą, girtuokliandamas ir ne atmėdams ant savo duszios, užrustinai duszias tėvelių, praleisdams ant vėjo jų kruvinu prakaitu uždirbtą skatiką, nusidėjai priesz tėvynę, pelną isz jos žemės praleisdams žydams, o žemele jos, kurią gindami mus bocziai nuo prieszų, nesigailėjo kraujo savo, žemele tą pavesdams Ausiejui - žydui. Ar tai ne nusidėji-mas? Oi! broli, atmik žodžius, amžiną atsilsį, tėvelio, kada gulėdams ant myrio (smerties) patalo, sakė mums: vaikai! kruvinu darbu (proce) surinkau savo turką, nutraukiau nuo savės pasku-tinį kąsnį, kencziau szaltį, ne miegojau naktimis, rinkau skatiką prie skatiko, o tai delto, idant atpirkt nuo svetimtauczių žemę, kurią praleido mano susiedai; palieku jums su virszum 100 margų lauko, po tėvui-gi man liko tik apie 30; žiurėkit, kad ir jus taip elgtumėtės! Dieve apsergėk, jaigu kuris isz jus, tapęs palaidunu, paleistu į rankas svetimtauczių lauką, kurį asz jums palieku; tegul

bus prakeiktas, kuris ne išpildys mano paskutinio noro.“

Kalbant Petrui szituos žodžius, Juozas krupitelėjo, nes jam pasirodė, buk gestancziej' ugnij' mato paveikslą tėvo, kuris, iszkėles angsztin rankas, kalba: „tegnbusprakeiktas!“ Taidėjosi petnyeczioj'. Ateinanczią nedėlia Juozas atliko spaviednį isz viso gyvenimo ir su tikru sutrynimu szirdies, priėjo prie Pono Dievo, tvirtai prižadėdams pasitaisyti ir praszydams Vieszpaties sufeikimo malonės, idant galėtu isztesėti savo prižadėjimą.

Dievas meilinga akia dirstelėjo ant gailiancziosi griesznjko. Juozas su padėjimu brolio pasistatė naujas triobas, atpirkio nuo žydo pusvalakį laukio, kurį buvo pardavęs laike savo girtuokliavimo, ir dabar, lygiai kaip ir jo brolis Petras yra paveizda dievobaimingo Lietuvos uknjko ir tikro sunaus savo tevyinės.

Ant. isz Szeszt.

Naudingi pamokinimai.

Rudenyje, kad grybai už vis labiau anga, tuojaun, kaip tik parnesza isz miszko, reik juos iszskirstyti ir geruosius skyrium sudėti, kad norime juos ant ilgo laiko užlaikyti szviežiais. Jauni baltieji baravykai ir vistienėlės už vis labiau delto tinka. Tuos iszrinktuosius grybus reik truputį numazgot vandeniū, kurį pirma sutauso szitaip: czystame ir minksztame vandenyj' iszvirina jauniausius kopustų lapelius, daugiau perkoszia tą vandenį ir pridėda ant 100 grybų po 1 zala-tinją salietros. Tame vandenyje, žinoma, jau atvėsusiame, reik mazgot grybus atsargiai, kad jų nesulaužytume ar ne suraižytume. Daugiau reik numazgotus grybus sudėti minksztoms kartoms, už vis geriau į stiklinius ar porcelinius indus, ir užtaisius sandariai, pastatyt szaltoje vietoje ant ledo, arba į szaltą vandenį, kurį reik vis permaintyti, kad tik sziek-tiek sziltesnis pasidaro.

Norėdami del žiemos užlaikyti ropes, morkas, ir kitokias szaknis, turime jas iszkasti isz žemių vėlai rudenyje, priesz pat szalezius. Iszrovus reik nuo tų szaknų nuimti lapus, tiktai ne perdaug striugai; dangiaus galime jas palikti kelias dienas ant daržo, ant saulės, uždengus tik tais pacziais lapais, kad žemė sudžiutų ir nubirtų. Jaigu oras ne gražus, tai reik jas suneszt po pastoge. Po tam tas szaknis sudėda sausoje vietoje, už vis geriau sklepe, kad ne szaltų, ir ten ikasti į smiltį.

Kad vysznias, agrastas, serbentas apipuol žvirbliai, tai jas, sako, gal nuo tų medžių va kaip atginti: reikia prie tų medžių pririszti po parpjautą czesnaka (blodustą), ir žvirbliai prie jų nebeis. Isztikro, czesnako kvapas žvirbliams labai netinka, kad jie net artyn nelekia. Czesnaka

ir ant oro ilgai užturi savo smarvę, taip kad vaisiai, apginti nuo žvirblių, gal sav ramiai nokti. Priegtam czesnakas taip pigus ir darbas taip menkas, kad ne bėdą ir kelis kartus permaintyti czesnaka. —

Kaip užlaikyti daigtus nuo pelėjimo. Stipriai kvepianczios žolės, už vis labiau eteriniai daigtai tinka kuo geriausiai del užlaikymo daigtų nuo pelėjimo. Labai vartojamas delto tarputyns (prancenziszkas). Užtenk į klijų puodelį įpylti laszelį to tarputyno, arba kito kokio eterinio aliejaus, kad klijai tie ilgiausią tarpą nepeletų. Viena laszelis gvaizdikinio aliejaus, įlietas į juodylo butelį, užtenka, kad juodyls niekad nebepeletu. Klėtise ir tvartuose, kur užlaiko drabužius, apavalus, pakinklus, reik vis laikyti nedaug tarputyno atvirame inde. Keli laszeliai to aliejaus, pastatyti, kamariukėse, apgina daigtus, kurie ten sudėti nuo pelėjimo, nuo kandžių ir nuo kitų vabalėlių, isz dalies. —

Pas mus po Lietuvą kur nekur žmonės pradėjo jau statyti gyvenimus ir kitus triobesius isz degtų plytų, bet visi skundžiasi, kad tai labai brangu. Norėdams parodyti, kaip pigiau iszeina, isz degtų plytų statyti triobas, pasakysiu, kaip nekuriose vietose Gudijoje daro tokias pat triobas. Tankiausiai ten, norėdami pigiai pasistatyti namus, iszvelka szalimis po 2 senas, palikdami tarp jų tarpą, kurį paskui prikemsza ir kietai primusza, ar pelenais, ar sziaudais, ar samanomis, tik labai kietai. Lubas daro isz medžio, ir storai apipila moliu. Stogą ar dirba isz sziaudų, iszmirkėtų molineje putroje; toks stogas nė uždegta nedega. — Kad pecziai triobose nedulkėtu, reik juos nuvelt tokiu misziniu: reik imti 3 gorczius rugių miltų, pridėti smulkiai sugrastos plytos ir (medžio), pelenų viską nusiautus dailiai sumaiszyti ir pridėti da ketvirtą dalį svoro aluno, smulkiai sugrasto. Visą paskui sumaiszo ir užpila verdancziu vandeniū, o pamaži maiszant atvėsina. Kada peczius visai sausas, tai ir gal jį baltinti tajia koszele uždrebian, kaip ir paprastąjį molį, bet paskui taip nulyginti, kad tik kokią ketvirtą dalis colio storums tos kartelės tebutų. Pecziai taip nubaltinti tuom geri, kad jie nėjokių dulkių isz savės neiszduoda ir niekad neplyszta.

Svirplys.

Darims rėczijų ir sietų.

Kriją daro isz dviejų plonų drebulinių, o jų neturint, isz gluosninių lentyczių. Del to dalyko reik iszsirinkti medį be szakų ir iszpjaut lentas szeszių pėdų ilgio, ploczio apie 5 colius, storio vienų su bertainiu, arba pusantro colio. Paskui tokias lentas iszpjauna ant keturių, arba penkių lentuczių. Tas lentutes reik szvelniai

iszdrožt ir galus paplonyt iki tam daigtui, iki katram paskui turės but sukeisti. Apdirbt tas lentutes reik tada, kada jos jau gerai pradžiuv. Paskui reik jas iszmirkijt vandenyje per 20 valandų, kad jos pasidarytu minksztos ir linkstancios. O kad jas iszmirkusias pigiau but sulenkt, reikia da ant ugnies paszutijt, nuo ko jos paskui linksta, kaip karnos. O kad jos ir pasiliktu taip sulinkusios, sudeda jas į kubilaitį ir duoda sudžint.

Geriau galus lentuezių, paszildžius ant ugnies, su klijuot, o kad geriau laikytusi, sukalt su vinutems, pusės colio ilgio, kurias reik užlenkt isz lauko. Reik tik dabotis, kad bekalant neperplysztu lentutė.

Del kožno sieto reik turēt du kriju; viena 5 colių pločio, kitą dviejų, kurį galētum lengvai užmaut ant placiojo.

Dugną rėčio del sijoimo javų deda isz vielos audeklo, kurį parduoda kromuose smotais 20 coliu pločio. Kad toks plotis audeklo isz tektu, plotis sulenkto krijo netur but didesnis, kaip 18 coliu, nes audeklas po colį tur but užlenkts ant krijo.

Del prikalimo velinio audeklo prie krijo, pastato platuį kriją ant audeklo, uždeda ant jo virszaus lentgalį, kad krijas, kalant prie jo audeklą, ne judėtu, prireme tą lentgalį su lazda, kurios viens gals įrems į lentgalį, o kits į lubas. Tada lengva aplenkt audeklą ant krijo. Kad geriau prigultu audeklas prie krijo, prilenkia jį padaužo su plaktuku, primdami kriją isz vidaus su smoteliu medžio. Audeklą prie krijo pridrutina su mažiukems vinutems, įkalamoms ant 1, arba 2 coliu viena no kitos. Prikalą audeklą, užmauje ant virszaus siaurajį lankelį ir prikala su vinutems, kad nenusmuktų.

Daro dugną rėčiu ir isz avies kailio. Pirmiaus nuo kailio reik nuimt vylas; del kokio dalyko kailį mirkina nėdrutam kalkių vandeny, patol, pakol vylas lengvai nesipesza nuo kailio, kas pasidaro po 4, arba 5 dienų. Kalkių vandenį padaro, dėdami gesitų kalkių į vandenį. Iszėmą paskui kailį isz kalkiu vandens, iszplauje jį szaltam vandeny, isztempe ant rundinai nudrožinėtos kalados, prikala ir nuskuta plaukus su neasztriu drožtuvu (stringu), arba su pilvotais eszmenimis, turinciais bigį.

Po to kailį vel plauje keliuose vandenise ir, isztempe ant krijo, džiovina. Iszdžiovinę, nupjausto nereikalingus krasztus kailio. Paskui, pastatitą vieną kojutę brėžiuko (czirkelio) vidury dugno su kitą kojutę apsirėže ant kailio kelis ratus vienokio tolumo nuo kits kito.

Toliaus, pasideda rėti ant lygios kalados ir iszmusza su tam tikra geležėle skylias norimo didumo. Pradedda muszt skylias nuo vidurio, o

toliaus, kaip eina rėžiai, vienokio tolumo skylė nuo skylės. Reik dabotis muszt skylę kailyje, kuris negerai guli ant kalados, nes jis gal perplyszt ir susidarkyt.

Po iszmuszimui skylių, užtrauke ant rėčio siaurajį lankelį taip, kad jo apaczia but per 1 colį tolumo nuo dugno. Po dugnu įtempe tris szniurus, suvytus isz kuczkaikių, nupjaustytų nuo rėčio. Galus tų szniurų pervėre perskylutias, iszgrėžtas abiejuose lankeliuose, ir sumezgt szniurius taip, kad jie sykiu surisza ir kriją su lankeliu. —

Sietus daro taipjau, kaip ir rėčius, tiktai lankų jų susiuvu, o dugną daro isz asztinio, arba plono vielinio audeklo.

Pr. Svarunas.

Užtemimas saulės ir mėnesio.

Ne vieną sykį, mieli viengencziai, atsitiko man girdėti klaidingas žmonių sznekas apie užtemimą saulės ir mėnesio. Vieni sako, kad Dievas uždengia saulę savo ranka, kiti, kad pikta dvasia muszasi su aninolais, tretai, kad jau atėjo galas svieto ir po valandai, kitai reiks stoti ant sudnos dienos ir t. t.; ale norint-norint reikia pripažiti, kad visos tos kalbos yra neteisingos. Idant, broliai, kurių szviesa mokslo nedasilitejo, tam dalyke neklaidžiotumėte, pasistengsiu duoti jums tikrą žinią apie tuos dangiszkus ženklus.

Mums rodosi, kad saulė ir mėnuo pilnatyje beveik tokio didumo, kaip viedro dugnas. Rodosi taipos-gi, kad žemė asti plokstzi, kaip stalas; kad žemė visados stovi ant vietos, o saulė iszlenda isz po jos, keliasi pamaži augsztyt, pas'tui vel leidžiasi žemiaus ir pasikavoja kas-žin kur po žeme. Ale tas viskas taip tikt rodosi, o iszties' yra suvis prieszingai.

Isztikro, sztai stovi ant pievos garnys, žiurėkite, koks didelis pauksztis; o kaip iszskyla augsztyt, tai rodosi už žvirblį nedidesnis; iszlėkus jam į padangias, isznyksta jau ir isz akių. Arba vyrai dikti, kad užsilipa ant augszto bažnyczios bokszto, tai iszrodo tik mažais vaikueziais. O ar tai teisybė, kad garnys, žmones, arba taip koki daigtai, augsztyt iszsikele, jau darosi mažiukais? Anaipol ne. Tik akims mūsų jie iszrodo mažais, ale iszties yra dideliais. Lygiai taip dedasi su saule ir su mėnesiu. Jaigu jie butu tik ant kelių sieksnių, arba net mylių nuo mus, tąsyk' mes juos matytumem baisiai dideliais, kokiais ir asti; dabar-gi, kada kelios deszimtys tukstanczių ir net milijonų mylių atskiria mus nuo saulės ir mėnesio, nieko ner' navatno, kad tokioje augsztybėje jie iszrodo mums, kaip torielkos didumo.

Toliaus žemė yra ne plokstzi, kaip daugelis mislyja, ale apvali, kaip kiauszinis. Ne-

vienas žmogus apvažiavo ją aplink ir, pasileidęs iš namų į vieną pusę, o nepasukęs nė po deszinei nė po kairei, pargryždavo vėl į tuos paczius namus tik iš kitos pusės. To jau užtektu ant darodymo, kad žemė asti apskriti, ale, idant aiskiaus tą dalyką suprustume, paimsime daugiaus paveizdų, reiszkiančių apvalumą žemės. Atsi-stokite ant kranto marių ir žiurėkite į plankiantį tolin nuo jus laivą. Iš pirmo jį visą matysite nuo apaczios iki virszui, paskui, kada nuplanks toliaus, pradės nuo apaczios nykti, tolin, daugin, pakol ant galo visas neisznyks. Pasilipe augsztyt vėl galite matyti laivą, ale neilgai, nes tokiu-pat budu vėl pasikavos. Idant iszreikszi, delko laivas pradeda kavotis nuo apaczios, neatbutinai reikia pripažiti apvalumą žemės; nes jei butu žemė plokšti, laivas butu matomas visados nuo apaczios iki virszui, o delto, kad ji apvali, tai laivas, pradedant nuo apaczios, slepesi lyg už kalno. Jai paimsite, paveizdan, į rankas obuolį ir žirni, tai, slinkdami žirni virszumi obuolio, pamatysite tą patį atsitikimą su žirniu, kaip su laivu: isz pradžių bus visas matomas, paskui nematysite žemutinės jo dalies, toliaus pusės ir ant galo visas pasikavos nuo jūsų akių, jei neatimant žirnio nuo obuolio neapversite kitos pusės obuolio.

Mokyti vyrai gali, neprieinant prie bažnyczios, iszmieruoti isztolo, augszti ir plotį kryžiaus ėsan-czio ant bažnyczios. Tuomi-pat budu iszmieravo jie, kaip dideli saulė ir mėnuo ir kaip toli nuo mus. Persitikrino, kad saulė toliaus asti nuo žemės, ne kaip mėnuo, nes iki saulei dvideszimt milijonų mylių, o iki mėnesiui tik penkesdeszimt tukstanczių mylių nuo mus, ir kad saulė daug didesnė už žemę, o mėnuo mažesnis. Saulė ir mėnuo ir neplokšti, bet turi pavidalą obuolio, kaip ir žemė. Visa žemė, sulyginant su saule, taip yr maža, kaip neperdidelis žirnis priesz dynį, o mėnuo, sulyginant su žeme, kaip aguonos grudas priesz žirni. Dabar, jaigu padetumete kieme dynį, atmieravę nuo jo trisdeszimt žingsnių žirni, o ant colio nuo jo grudelį aguonos, tai galėtumete turėti supratimą, kaip dideli ir kaip toli viens nuo kito saulė, žemė ir mėnuo.

Prasti žmogeliai mislyja sav, o seniaus net ir mokėti mislyjo, kad žemė stovi ant vietos, nesijudina, o saulė aplink ją sukasi. Ale ar-gi toks didelis dynys turētu suktis aplink mažą žirnelį? Jau senovės laike mokėti žmones abejojo, kad saulė sukasi apie žemę ir viens isz tokiu vyrų vardu Pythagoras, beveik už szeszų szimtu metų priesz gimimą Kristaus, pradėjo platiti teoriją, kad žemė sukasi apie saulę; o ne saulė apie žemę. Vienok tas jo mokslas buvo isz-juoktas ir užmirsztas; tiktai szeszliiktame amžije po užgimimui Jezaus mokėtas Kopernikas vėl atnaujino tokį mokslą, daug dirbavosi apie jį, ir

ant galo pertikrino visą mokytą sviatą, kad žemė sukasi apie saulę. Žemė sukasi netik apie saulę ale ir apie savę, kaip kad suktusi ant stalo vil-kutis apie savę patį ir tuo tarpu apie dynį, pa-dėtą ant stalo. Pertai, kad žemė sukasi apie savę ir tai viena tai kita puse atsisuka priesz saulę, paeina diena ir naktis, ir mums rodosi, kad saulė tai užteka, tai nusileidžia; jo pertai kad žemė sukasi apie saulę paeina ruduo, žiema, pavasaris ir vasara. Taip-pat žemė, besisukant apie savę, atsikreipia ir ant mėnesio tai viena tai kita puse.

Kiekvienas isz jūsų, mieli skaitytojai, galėjo patėmyti, kad mėnuo kas vakars ne tą paczią valandą pasirodo ant dangaus, ale kas-dien kokia valanda paskiaus užteka ir nusileidžia. Turbut paklausite, dėlko taip stojas. Atsakymas yra ant to gana prastas. Kad mėnuo stovētu ant vietos, o žemė tiktai suktusi apie savę, tasyk, teisybė, mėnuo užtekėtų ir nusileistu visados toj' paczioj' valandoj'; bet-gi mėnuo nestovi ant vietos, ale sukasi apie žemę. Visą ratą apie žemę jisai apibėga per keturias nedėlias, o kas-dien prabėga sziokią tokią dalį savo kelio nuo vakarų į rytus. Užtai žmogus, stovintis ant bilekokio daigto žemės (kuri sukasi apie savę taipos-gi nuo vakarų į rytus) ir stukdamasis su ja iki tai valandai, kurioje vakar vakare matė tiktai ką užtekėjusį mėnesį, sziaudien tam pacziam laike neras da jo ant dangaus, bet turės da kokią valandą palaukti ir, žinomą, suktis su žeme, idant pamatyti mė-nesį. Tasyk žmogus sako: „Sziaudien mėnuo valanda veliaus užtekėjo.“ Ozia galite vel užmesti klausymą: „Delko mes nejanecziamė, kaip žemė su mumis sukasi apie saulę?“ Tiesa, jai mes nesijudinant kybotumem kur-nors ore, tai matytumem judėjimą žemės, bet, kad esame ant žemės, jos judėjimo neužtėmijame. Taip-pat buva su žmogum, kuris važiuoja geležinkelio, arba plaukia ant laivo. Bandykite atsisėsti į laivą ir plaukti upe. Jums pasirodys, kad medžiai, namai, stovinti ant kranto ir t. t., bega pro szalį, o jus patys sėdite ant vietos. Jus neužtėmijate, kad patys plaukete, o medžiai, namai ir t. t. nesijudina. Syki-gi iszlipsite ant kranto, t. y. nebusite ant to daigto, kuris judinasi, jau aiszkei matysite, kad laivas plauke, o medžiai ir kits kas stovi.

Toliaus, gal pareiti ant mislių, delko menuo nevisados vienaip iszrodo: vienasyk' apvalus, kitasyk' kaip pusė dugno, o kaipkada, kaip pjau-tuvas. Tuojaus pasakysiu. Kiekvienas žino, kad saulė szvieczia ir szildo, bet ne visi žino, kad mėnuo pats isz savęs neiszduoda nekokios szvie-sos, nes jos netur. Mėnuo buna szviesus delto tik, kad jį apszvieczia saulė. Jisai szvieczia ant dangus taip, kaip torielkos vuolinės ant szaukszt-dėczio, kada pastatome ant stalo deganczią žvakę,

arba liampą. Bet syki tik užgesykite liampą ir torielkę nematysite. Kad saulė užgestu, tai mes ir mėnesio nematytumem.

Prie to vėl gal bilekas pasakyti: „Jaigu menuo yra pats tamsus ir saulės naktije nematyti ant dangaus, kodel naktys buvo szviesios?“ Idant tą suprasti, vakare, kada žiba liampa, pastatykite ant stalo puodelį. Liampa szviecia, kaip saulė, o puodelis stovi priesz ją, kaipo butu žemė. Pada viena pusė puodelio bus apszviesta, kaip kad butu ten diena, o kita jo pusė tamsi, kaip kad naktis ten butu. Dartes pastatykite savo delną netoli už puodelio, ale taip, kad ant jo pultu szviesa liampos. Pamatysite tuojaus, kad ant tamsiosios pusės puodelio pasidarė szviesiaus nuo rankos, nes szviesa liampos atsimusza nuo rankos ant puodelio. Taip lygiai szviesa saulės atsimusza nuo mėnesio ir puola ant žemės; užtai ant naktinės pusės žemės darosi prie mėnesienos szviesiaus.

Kaip puodelis priesz liampą, taip ir mėnuo priesz saulę visados tiktai vieną pusę tur apszviestą, o kitą tamsią. Užtai-gi, jis, apcidamas, apie žemę per keturias nedelias, visaip musų akims iszrodo. Kaipkada jis stovi tarp žemės ir saulės ir tada buvo apszviesta tik pusė jo nuo saulės, o nuo mus buvo tamsi ir užtai mes mėnesio nematome. Tokiam atsitikime žmones sako, kad asti jaunutis. Po kokių dviejų arba trijų dienų, per kurias mėnuo pasisuka nuo anos vietos į szalį, mes pradedame matyti krasztelį mėnesio, ale, prisiziūrėjus geriaus. tasyk' galima matyti ir tamsią dalį mėnesio. Už nedelios po jaunui, mėnuo stovi taip, kad matome pusę jo, paskui kasvakars da didesnė dalis jo buvo matoma, pakol jis nenueina priesz tą pusę žemės, kur yra naktis. Tasyk naktije matome visą ratą mėnesio apszviestą saulę ir vadiname mėnesį pilnuezium. Po tam jis vėl eis į vietą tarp saulės ir žemės, o matoma dalis jo vis mažėsis, pakol neatsistos tiesiog' tarp saulės ir žemės, kada vėl bus nematomas. Nors mėnuo tankiau praeina pro liniją, einancią nuo musu akių iki sauliai, t. y. daugiausiai ne suvis tiesiog' stovi tarp saulės ir mėnesio, vienok mes jo nematome užtai, kad sykiu su saule užteka ir nusileidžia, o saulės szviesa matyti mėnesio nedaleidžia.

Prieszais, mes tasyk' tik galime matyti mėnesį laike jauno, kada jis suvis tiesiog stovi tarp žemės ir saulės, taip kad uždengia saulę nuo mus. Tada toj' pacizio' vietoje, kur szviete saulę, pasirodo juodas, tamsus, apvalus ant dangaus lopas, o ant žemės buvo tamsu, kaip naktije ir žmonės sako, kad tai yra užtemimas saulės. Tas juodas lopas, uždengiantis saulę, yra mėnuo atšikreipęs ant žemės ta puse, ant kurios szviesa saulės nepuola. Nuo mėnesio ant žemės puola tada

szeszėlis, kuris buvo priežasczia tamsybės. Toks visotinis užtemimas saulės priepuolė ant 19 dienos rugpjuzio 1887 metu rytą, tiktai buvo ukana, tai pas mus žmonės negalėjo matyti, kaip iszrodo mėnuo per užtemimą saulės.

Gal kas paklausti, kokių tai budu mėnuo uždengia savimi visą saulą, juk jis daug mažesnis už saulę? Tiesa, kad, sulyginant su saule mėnuo mažinkas, ale užtai asti daug arcziaus už ją nuo žemės. Juk ir kepurė mažesnė už liepsną, kaip dega namai, vienok galime ją taip priesz akis savo pastatyti, kad už kepurės gaisro suvis nematytumem.

Menuo taip-gi penkesdeszimt sykiu mažesnis yra už žemę ir jo szeszėlis negal užtiesti visos žemės priesz saulę. Delto užtemimą saulės galima matyti tiktai tulose vietose: tiktai ten, per kur mėnesio szeszėlis prabėga. Szeszėlis tas bėga tankiaus per trisdeszimt mylių, o daugiausiai gali bėgti per du szimtų mylių. Pertai užpernai tik žieminė dalis Europos matė užtemimą saulės per dvi minutes, pietinė-gi dalis jo suvis neregėjo. Mėnuo nestovi ant vietos, bet vis slenka tolin savo keliu, sykiu su juo slenka ir szeszėlis puldamas ant žemės nuo vakarų į rytus. Delto užtemimą saulės mato žmonės ne ant labai placzios, bet ant ilgos žemės juostos.

Apart užtemimo visos saulės buvo matomi užtemimai dalies jos, o tai buvo tada, kada mėnuo jaunntije praeina ties saule taip, kad tiktai krasztu savo dalį jos uždengia nuo mūs. Idant smarki szviesa saulės neperiszkadytu pamatyti tokį dalinį užtemimą, žmonės žiuri tada per stiklą, gerai aprukytą dumais.

Atsitinka kaipkada matyti tokį užtemimą saulės, kad tik krasztai saulės matyti isz po juodo lopo mėnesio, kaipi koks žiedas. Atsitinka toks užtemimas, kada žemė (darydama apie saulę pilgą lanką) biskį daugiau prisiartina prie saulės ir užtai saulė iszrodo didesnė, o menuo sziek-tiek atsitolina ir iszrodo mažesniu. Ale toks užtemimas saulės retai buvo, užtatai apie jį daug nekalbėsime. Užtemimas saulės nuo pradžios, kada pradeda saulė kavotis už mėnesio, iki galui, kada saulė iszlenda isz-už mėnesio, traukiasi arti dviejų valandų. Bet užtemimas saulės visotinis, kada visas mėnuo stovi priesz saulę traukiasi tik kokias dvi minutes, o niekad ne ilgiaus kaip septynias.

Kaip mėnuo budams priesz saulę, taip ir kiekvienas daigtas, pastatytas priesz szviesą, meta szeszėlį į prieszingą szalį — taip-pat ir žemė, budama apszviesta isz vienos pusės, meta szeszėlį į užpakalį. Menuo, apeinantis žemę kas keturias nedelias, kaip patenka į tą užpakalinę pusę žemės, tankiaus tą szeszėlį aplenkia, vienok, kartais, apie du sykių ant metų, įeina į tą szeszėlį — tada,

žinoma, szviesa saulės nepuola ant jo ir mėnuo tąsyk' paliauja szviesti. Toks atsitikimas vadinasi užtemimu mėnesio, nes žemė jį savim užtemdina. Žemė didesnė už mėnesį, o pertai ir szeszėlis jos toks platus, kad aprepia visą mėnesį. Tas atsitikimas tam pacziam laike buva matomas visose szalise, kurios guli ant tos pusės žemės, kurioje tada naktis. Užtemimas mėnesio gal prasivilkti ilgiausiai keturias valandas, nės tiek reikia laiko, idant mėnuo per visą platumą szeszėlio žemes pereiti galetu.

Buvo taipos-gi užtemimai dalies menesio, kas atsitinka tada, kaip menuo neįeina į vidurį szeszėlio, bet tiktai per krasztą jo slenka. Toki daliniai užtemimai atsitinka tankians, ne kaip visotiniai.

Szczia galiu jums, mieli skaitytojai, priminti, kad per užtemimą mėnesio galima persitikrėti ant savo akių, kad žeme yra apvali. Kada menuo įeina iki pusiai į szeszėlį žemes, tai krasztas szeszėlio ant menesio buva apvalus. O delko tas krasztas szeszėlio ant menesio apvalus? Delto, kad krasztas žemes, nuo kurios puola ant menesio szeszėlis yra apvalus, kaip kad buva szeszėlis apvalus nuo apvalaus dugno. Nors buva užtemimas viso menesio, vienok jisai neprapuola mums isz akių ir nestojasi suvis juodu, ale mes jį matomė juodai-raudonu. Kad menuo butu da arcziaus nuo žemes, tai per užtemimą mes matytume tik juodą lopą ant dangaus, bet jis asti taip toli, kad iki jam daeina szeszėlis žemes ne visai grynas, ale jau biskį susimaiszės su szviesa saules, kuri pleszėsi per orą, ką apie žemę asti. Nuo tos szviesos menuo ir per užtemimą buva biski apszviestas, o nuo oro, aplink žemę esancio, per kurį ta szviesa pereina, prijima tą raudonumą.

Tas, kuris gerai perskaite, kas czia yra paraszta, galejo suprasti, isz kur paeina užtemimas saulės ir mėnesio. Taigi, girdedamas, kaip nežinantieji apie tai žmones visokias pasakas pliauszka, gal dabar iszvesti savo artimą isz klaidos ir duoti jam tikrą supratimą. Tie atsitikimai, nors yra verti pažymimo, nes retai juos matome, bet-gi nieko juose nera baisingo. Ponas Dievas leido į kelią žemę apie saulę, o mėnesį apie žemę ir darė jiems tuos kelius ant amžių. Zeme-gi ir menuo, eidami jais, turi stoti kartkartems abudu pagal saulę į vieną eilę ir užtamsuoti viens kitam. Dievas taipos-gi davė žmonems protą; mokįdamiesi vieni nuo kitų ir pažįdami svieta, vis geriaus isztyrinejo tuos kelius ir ko geriausiai gal aprokuoti, kada bus užtemimas, ar už metų, ar už deszimts, szimto arba tukstancio, net kurią valandą, minutą ir sekundą. Isz to matyti, kaip didelė dovana — tas protas, duotas žmonems nuo Dievo ir kaip blogai daro

tie žmones, kurie nesirupina apie savo ir vaikų apszvietimą, o gyvena tamsybeje. Mieli mano viengencziai, stengkitės, kiek galedami, apszviesti savo vaikus. nepalikit jų tamsiais ant viso gyvenimo, idant kitos tautos nesijuoktu isz lietuvių ir nekalbėti, kad lietuviai užkietėje. Visa tauta susideda isz vienvosiu žmonių; jaigu jie bus tamsus ir juos kiti vadžios už nosies, tai ir visa tauta kentės vargus; prieszingai, jaigu kiekvienas žmogus vienvosis džiaugsis vaisiais apszvaistos, tai ir visa tauta bus laiminga.

Lietuvos Sunus.

Politika.

Užbaiga beganczių metų neatneszė vieszpattytėms jokio persitikrinimo apie pakajų ateinančiuosė metuose; nėra tarp vieszpattysezių jokio užsitikėjimo: prancuzai bijosi, idant vokiecziai neužpultų ir vel nesumusztų, kaip tai atsitiko 1870 ir 1871 m.; vokiecziai-gi numano, kad prancuzai susidrutinę, arba atradę drutus draugus, ant kurių pagelbos užsitikėti galėtų, neužmirsų apie reikalą sugražynimo atimto 1870—71 m. nuo jų kraszto. Kaimynai, negalėdami viens kitam užsitikėti, kiekvienas isz jų daugina savo kareiviskas pajiegas, idant reikalo laike butų kam apgiti rubežius tėvynės. Isz tos priezasties Vokietija susirieszo į draugiją su Austrija ir Italija, idant drauge lengviau butu atsiremti užpuolusiems. Prancuzija ir jieszkojo draugų, bet atrado tiktai vieną Maskoliją, ant kurios galėtu karėje su Vokietija pasiremti. Visi vokiszki laikraszcziai dabar peržiūr kareiviszką padėjimą Vokietijos, jos draugų ir prieszinikų — iszpuola, kad vokieczių ir jų draugų pusėje ne daugiau yra kareivių, kaip pusėje jų prieszinikų, t. y. kad Maskolija su Prancuzija turi jų daugiau. Pagal iszrokavimą laikraszczių, karės laike, Vokietija, Austrija ir Italija gal pristatyti 4.990,000 kareivių, o Prancuzije ir Maskolija 5.590,000. Tai ir priezastys, del kurių nė viena pusė neiszdrįsta pradėti karės, nes sylos beveik lygios ir nė viena pusė negal permatyti, kuom gal toke karė pasibaigti. Delto kiekviena vieszpattytė stengiasi daugiti skaitlių savo kareivių, idant galėtu priesziniką pralenkti; bet užtatai treczia dalis surenkamų nuo žmonių pinigų turi but apvercziana ant kareiviszką reikalų, ir dar to neužtenka. Pertai mokeszcziai visur auga ir auga.

Maskolijoje tapo iszduotas augszecziausias paliepimas, daleidžiantys Lenkų karalystėje žemę randavuose dvaruose persamdyti be jokių kaucijų arba viesntoviams ukinikams ir gyventojams buvusių miestelių, dabar apverstų į taip vadinamas pasodas, arba ukinikų draugystems ir valsčiams. Norėdami vienok kuo greicziaus Lenkija sumaskolėti, arba apversti jos gyventojus į mas-

kolius, paszaukė del tokių parrisamdimų ir ukinįkus kitų Maskolijos rėdybų. Žinoma, kad persamdytojai maskoliai persamdinės žemę tokiems jau maskoliams, musų-gi ukinikai bus prie to prileisti tikrai tasyk, jaigu maskolių nesuras.

Prancuzai padarė sataiką su Anglija, pagal kurią Anglija pripažįsta prigulinciją Prancuzijai salą Madagaskar, Afrikoje; užtatai Prancuzija pripažįsta Anglijai prigulintį pakrasztį Zanzibar, pirm to savvaldiszką. Yra dar nesutikimai tarp Anglijos ir Prancuzijos isz priežasties žvejojimo apie Neufundlandą ir Naują Szkociją, Sziaurinėje Amerikoje. Anglijonys neleidžia prancuziszkų žvejų tenai žvejoti, nors pagal seniau padarytą sutartį, drausti negali. Siulinejo prancuzams užmokėti, idant nuo žvejojimo atsisakyti, bet valdžios Prancuzijos ant užmokėsio nesutinka.

Turkija užbaigė nesutikimą su Konstantinopoliaus stacziatikiszkio tikėjimo patriarchu: patriarchas bažnyčias liepė atidarinėti del Dievo garbės. Užtatai vienok Turkijos padėjims, kaipovieszpatystės, vargingas: kareiviai ir visi urėdņikai nuo penkių mēnesių jau algos negavo; neturėdami isz ko gyvėti, lupa visaip žmones. Konstantinopolui, t. y. sultano sostapylėje, negalima ulieziomis vaikszezioti, idant plėszikai neužpuldinėtu.

Tarp Anglijos ir Suvienytų Valstijų Sziaurinės Amerikos atsirado tokie jau prietikiai, kaip ir tarp Prancuzijos su Anglija. Valdžios Suvienytų Valstijų uždraudė visiems svetimiems laivams žvejoti ir medžioti ant Beringo jurių (tarp Amerikos ir Siberijos). Anglija, pasiremdama ant tarptautinių tiesų, sako, kad Amerika negali užginti ant jurių žvejoti svetimiems laivams, nes jūrės nepriguli jokiai vieszpatystei, tikrai jų kraitai, iki trijų mylių nuo kraszto, gal but prisavinami. Ant tokio pasakojimo Amerika, paniekidama tarptautiszkas sukalbas, atsakė iszsiuntimu kareiviszkų laivų į Beringo jures, su paliepimu nedaleisti ten žvejoti jokiems svetimiems žvejams.

Suvienytose Valstijose maisztas indijonieczių netiktai neapsimalszino, bet platinasi vis labin. Amerikonai privilejo vadą indijonieczių, vadinamą Sitting Bull (Sedintį Bulių), ir jį pamė. Pamatė tai sunus jo ir su kareiviais puolė į pagelbą tėvui, bet tuo tarpu amerikiečiai nudurė seną vadą ir sunų nuszovė. Kareiviai, teisybė, iszsiskirstė, bet maisztas tuom nepasibaigė, tikrai pasididino. Indijoniecziai, neprigulinti pirm to prie maiszto, po užmuzimui vado, prie maisztinų prisidėjo. Musziai tarp Amerikos kareivių ir indijonieczių vis tankiau atsitinka; susitikuose amerikiečiai isztikro ne krikszezionimis, bet galima sakyti, žverimis pasirodo. Vieną sykį už-

puolė amerikonis ant indijoniszko kaimo naktyje, iszpjovė apie 100 mieganczių indijonieczių, ir drauge su virszumi 250 moterų ir vaikų. Kitur vel indijoniecziai, pasikavoje už kalno tankumine, iszsiuntė 500 isz savo puses, idant jie įtrauktu į kilpas atjojanczius amerikoniszkus raitelius. Isz syk viskas pasisekė, ir pirma dalis raitelių, teisybė, but prazuvns, jai nebut kiti paspėję ateiti į pagelbą. Indijoniecziai, pamatė, kad per daug yra prieszų, iszskirstė, užmuzę 100 amerikoniszkų raitelių. Regimai dar ne greit pasibaigs czia prasidėjęs maisztas.

Turgavietes.

Kupezystej javų didesnis jau judejims. Pirmutinia vieta užėmė kviečiai, įpatingai Kalifornijos, Australijos ir Sandomicrius; vietomis pasikelims prekių buvo gan pusėtinas. Prekės rugių ir vasarojaus taipo-gi mažumą pakilo, įpatingai Berlyne.

Prekes javų buvo:
Kviečiai: New-Yorke 113½—115, Londone 104—120, Marsylijoje 107—115, Berlyne 100, Karaliaucziuje 77½—102½, Odessoje 88—104 kp. už pudą; Varszavoje 565—600 kp. už kartį.
Rugiai: Londone 92, Berlyne 95, Karaliaucziuje 76—84, Rygoje 77, Liepojuje 75—75½, Odessoje 73—77 kp. už pudą; Varszavoje 430—450 kp. už kartį.

Avižos: Londone 83—108, Marsylijoje 71—82, Berlyne 68—81, Karaliaucziuje 69½, Rygoje 60—68, Liepojuje 62—72, Odessoje 57 kp. už pudą; Varszavoje 225—260 kp. už kartį.

Miežiai: Londone 77½—89, Marsylijoje 77½, Berlyne 83—92, Karaliaucziuje 63—83, Rygoje 64—77, Liepojuje 61—73, Odessoje 62—65 kp. už pudą; Varszavoje 410—460 kp. už kartį.

Žirniai: Rygoje 110—119, Liepojuje 111—115 kp. už pudą.

Sėmenys: Rygoje 113—120½, Liepojuje 113—120 kp. už pudą.

Turgaus prekė Tilžeje ir Klaipėdoje.

Už 100 svarų arba 50 kilogramų:

Tilžeje: Kviečiai 9 mark 25 fen. — 9.50, rugiai 7.80—8, miežiai 7—7.20, avižos 6—6.30, žirniai balt. 8—8.50, žirniai rait. 8.30—8.80, sėmenys (už naująjį šepelį) 10—11 mk.

Klaipėdoje: (už naująjį šepelį) kviečiai 7.75—8 m., rugiai 6.50—6.80, miežiai 4.70—5, avižos 2.90—3.20, žirniai balt. 6—6.50, žirniai rait. 6—6.50 mk.

Prekia svetimų pinigų: angliszkas funt sterling 8 rs. 40 kp., vokiszkas markė 41.60 kp., francuziszkas frankas 33.65 kp., Austrijos guldenas 70.50 kp., Amerikos dolars 1 rs. 75—75 kp. Parubežiuose Prusų už popierinį rublį mokėjo po 2 mks 35—37 fenigų. Auksinis pusimperijolis 6 rs. 84 kp., rublis sidabrinis 1 rs. 10 kp. mainant ant popierinių; rublis popierini. 71.12 kp. mainant ant aukso.

M. Jankaus

Knigu spaustuvė Tilžeje,

Augsztojo ulyczioj Nro. 93,

prisivelyja mieliems lietuvinikams ant prigatavojimo visokių spaudos dalykų. Reikalui atsitropijant, praszau neeti proszalį. Prižadų pakaktiną paslužymą ir ne per augsztas prekas už darbus.

Nusitikedamas, kad mano užsiēmimą Lietuvinikai paszelps,

Pasiraszau

M. Jankus.